یوه ثلو ښنتي په وطن کي

(یونلیک)

لیکوال

محمد معصوم هوتک

(۲۰۱۲ع)

Ketabton.com

www.hotakonline.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه پرداوطن غريب بې قدره ناست يم
قدردان ياران مي دي په قندهار کښي
(عبدالرحيم هوتک)

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسمه تعالی

د۲۰۱۲ع کال داپريل اوله ديکشنبې ورځ وه چي د ټورنټوله پېرسن هوايي ډګرڅخه مي دخپل پلرني ټاټوبي په نيت مخ پرلندن (انګلستان) ونيو. په سفرکي راسره دژوندد سفرپرملګري سربېره مي مشرزوی، ذکي اوکشره لور، تنکۍهم راسره ول. دسفرپلان مي داسي وو، چي په لندن کي به دخپل مشرزوی ددسمال مراسم تېروو اوپه دابله اوونۍ کي به زه مخ پروطن ملاترم اودوی به "ډب زړګيه ډب" بيرته خپل ګړېدلي کور(اوشاوا) ته ستنېږي.

ددوشنبې په ورځ سهاردلندن پروخت دنهوبجوپه شاوخواکي دلندن ښاردګېټويک هوايي ميدان ته ورسېدو. داکازامنواوخوريې په ليدلومي پسله شلوکلونو څخه سترګي روښانه سوې. دې خدای وهلي مهاجرت دافغانانوکورنۍ داسي سره وپاشلې چي زوی ئې له پلاره اولورئې له موره اودوستان ئې له خپلوانوڅخه په سووزره فرسخه ليري وغورځول اودبيارا غونډېدلو هيله ئې " خيال و محال وجنون" ښکاري. دچاخبره ،ناشکري به نه کوم، اوس هم ښه ولاړه ده، توبه ئې تربترو ، د دوستانوليدنه کتنه دزوی زېری دئ. زړې کيسې ـ ژوندوته دسر دوعاوي ـ مړوته پاتاوي ـ غم دي خدای ليري لري، دښاديوتابياوي ټولي زموږددافغاني ژوندورځنۍ مسئلې دي. دغه ورځ مي په همدي ډول تېره سوه. دشپې مي نظري صاحب او باوري صاحب ته تيلفونونه وکړل اوله هغوی سره مي داسي پلان جوړکړ، چي دپنجشنبې په ورځ (داپرېل دربيمه)به په هغه غونډه کي برخه واخلوچي دپوهاند دکتور زيار صاحب دپنځه اويايمي کاليزي په وياړسرښته سوې وه اودجمعې په ورځ مابنام به دلندن مېشتو فرهنګيانو په مابنامني بانډارکي ګډون کوو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دابله ورځ مي دباوري صاحب په ملتیا دنظري صاحب کتابتون وکوت. ځیني پخواني نوادرئې پکښې راغونډ کړي ول. کتابتون ئې په ښېنظمۍ کي دښېښتن دخپل ژوندښه پوره نمایندګي کوله. ځیني سالنامې مي پکښې وکتلې اود(وینښ زلمیان) کتاب مي ځني واخیست. راباندي پخه ئې کړه چي سودا په مالچه ده، عوض به ئې ورلېږم. ورسره ښه مي کړه او په زړه کي مي وویل چي دکتاب دغلا روایت خوظهیرفاریابي د خپل دیوان په ارتباط په مکه کي هم ورکړی دئ:

"دیوان ظهیر فاریابی + درمکه بدزدا گربیابی"

له دغه خاص حکم څخه به عامه استفاده وکو. زما پوردي پرکارګه وي، دکارګه مرګی دي نه وي.

دپنجشنبې ورځي ته مي تلوسه وه. دزیارصاحب کالیزي ته ورتګ مي خپله فریضه ګڼله. که څه هم غونډي ته نابللی مېلمه وم . خو په دغه محفل کي زماګډون یوه فرهنګي اړتیا اویوه ټولنیزه وجیبه وه. زه دخپل استادپوهاندزیارصاحب سره پرځینوعلمي مسائلوباندي دنظرڅه اختلاف لرم اودااختلاف مي پټ کړی هم نه دئ. کتابونه، مقالي، د مقالوجوابونه اومرکي مي کړي دي. ځینوتاکلومتعصبوکړیوزمادغه رازعلمي فعالیت ته دختیځي اولویدیځي لهجې ترمنځ دټکررنګ ورکړی دئ اوپه ناځوانۍ سره په پښتنوکي دیوبل درزاچولوله پاره لاس وپښه وهي. په افغانانوپه تېره بیاپښتنوکي چي څوک دچادنظرپه باب مخالفه رایه ورکوي، نولېوني ته خدای ډول په لاس ورکي، ډبوه ئې اودسرماغزه په چپه کوه. فقط ته به وا، د سردښمني دي شروکړه. ددغه ناوړه اوکرکجن دود دماتولوله اسیته اودپوهاند زیار صاحب دعلمي کاراواوړده فرهنګي ژوندد ستاینې په نیامت د اپریل پرپنځمه (۲۰۱۲ع) ټاکلې غونډي ته ورغلم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

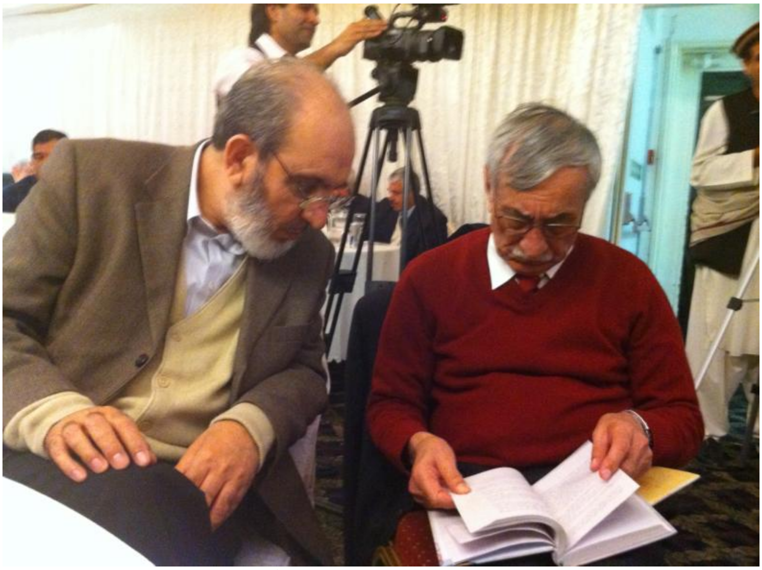

پوهاندزيار ـ معصوم هوتک
(لندن ـ انگلستان)
۵ / اپريل / ۲۰۱۲ع

غونډي ته زماورتگ دپوهاند صاحب په گډون دډېرونوروددوستانوله پاره دپرنگيانوپه اصطلاح (surprise) وو. دغونډي چلوونکي راته هرکلی ووايه اوپوهاندصاحب هم پخپلولنډوخبروکي زماله ورتگ څخه په درنوالفاظوکي مننه وکړه. په غونډه کي مي ويناوکړه اوپه هغې کي مي دپوهاندصاحب داوياېمي کاليزي له بابته دوی اوددوی کورنۍ ته مبارکي وويله. پردغه خبره مي ډېرزورواچاوه چي موږافغانان بايدپه علمي مسائلوکي دنظراختلاف ، خدای مه کړه، دښمني ونه گڼواود اختلاف زغملو، اوربدلواو لوستلوکلتورته پخپلومنځوکي وده ورکړو. دپښتوژبي اوادب په برخه کي مي داستادعلمي کارونه وستايل، هغه مي له" غره" سره مشابه وبلل اوپرزياته مي کړه چي دغره لاراواره نه وي، ځيني برخي ئې دغره د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ختونکو پرطبعه برابري نه وي اوختونکي دځينوډېرواوخندونو په ايسته کولوسره خپله لارپکښې مومي. په علمي اوژبنيو مسائلوکي مي اختلافي نظرونه د " تېز " او " انتي تېز " دقانون له مخي دتکاملي بهېرله پاره لازم وګڼل ، دنظرياتوله اختلاف څخه مي ديوه معقول "سنتيز " دراوتلواکاډميکه موضوع بيان کړه اوپرزياته مي کړه چي ديوهاندصاحب ژبنۍ څېړني اوپرهغوباندي دمعياري ژبي فيصله وروستۍ فيصله نه ده، بلکي ددوي دنظرياتواومخالفونظرونوله "سنتېز " څخه به دمعياري ليکدوداومعياري ژبي آخري شکل راوزي. همداانګېرنه مي بياد خپل علمي فعاليت له پاره "مُجوِّز " وباله. ما پخپله ويناکي داهم وويله چي که زماپه ځينوليکنوکي کومه داسي کلمه راغلې وي چي زمادارادې پرخلاف ئې پوهاندصاحب خدای مه کړه، خوږکړی اومتاثرکړی وي، زه ددې حاضرمجلس په مخ کي ور څخه معذرت غواړم. په مجموع کي زماهدف داوو، چي وښيم، زه له پوهاندصاحب سره شخصي څه نه لرم. علمي اختلاف مي يوه بشپړه طبيعي مسئله وبلله اوپه مثال کي مي دېتي خزانې پرسرهغه اختلاف ته اشاره وکړه چي پوهاندزيارصاحب ئې له خپل ناروېژي استاد فقيدمارګنستيرني سره لري اوپټ کړی ئې هم نه دئ. داچي زه به په دې پيغام رسولوکي څونه موفق وم، دهغې اټکل اوس نه سم کولای. پخپله پوهاندصاحب زماله خبرو څخه خوښ ښکارېدئ اوخوواره ئې يادګاري عکسونه راسره واخيستل. دخپل کتاب (پښتوپښويه) نوی چاپ ئې راکړ.زه په دغه غونډه کي له خپل دغه ګډون څخه ډېرراضي يم اوله نوروڅخه هم غواړم چي پخپلومنځوکي ددغه راز روحيې د ايجادولواوپاللوکارته دلومړيتوب حق ورکړي.ډېروحاضرينوپه دغه غونډه کي زماګډون دغونډې دبرياليتوب يو عامل وباله. دغونډې راپورپه مېډياکي لکه څرنګه چي لازمه وه ، خپورنه سواوپه پښتو سايټونوکي ئې انعکاس تت وو، چي بايدنه وای.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغونډي په پای کي ښاغلي سپين تني راڅخه وغوښتل چي دبي بي سي راديوله پاره زمااودزيارصاحب په ګډون يوه مناظره وشمه غونډه جوړه کړي چي ګوياله دي غونډي څخه به ځوانان دپښتوليکدودپه برخه کي فايده واخلي. ماورته وويل چي ماله پوهاندصاحب سره يوځل په راديويي پروګرام کي برخه اخيستي ده چي تفصيل ئې مادخپل کتاب "پرمعياري ژبه دمعيارپه ژبه يوه څېړنه" په دوهم چاپ کي بيان کړی دئ. که ځوانان علاقمند وي، هغه دي ولولي. نورنه غواړم چي د کدورتونوفضاپراخه کړم. ښاغلی اکبرکرګرچي په دغوخبروکي حاضر وو، زماخبره تائيدکړه.

پوهاندزيار-معصوم هوتک
۵/اپريل/۲۰۱۲ع
لندن-انګلستان

(c) ketabton.com: The Digital Library

دجمعې په ورځ (داپرېل شپږمه) دلندن مېشتوفرهنگيانوغونډې ته نه ولاړم، ځکه ځوانان زمادزوی ددسمال په سربښته مصروف ول او ماددوی له مرستي پرته دغونډې ځای ته ځان نسوای رسولای. سبا ته مي ددسمال مختصرکورني مراسم ترتيب کړي ول. ورېوکی،خو،له خوښيواوخوشاليوډک محفل وو. پاک خدای دي دوی خوشاله اواوږد مشترک ژوندورپه برخه کړي.

له مفتون صاحب سره مي په تيلفون کي ښه ښه خبري وکړې اودده له زيات ټينگارسره سره مي ونسوای کولای چي ورسره وگورم. دگران هارون خپل دليدوارمان مي هم پرزړه پاته سو.

داپرېل پراتمه مي وطن ته دسفرموزې په پښوکړې،دژړوگلوباغ مي پرخدای وسپاره. ناصرجان ريشاته مي سپارښتنه وکړه چي دپوهاند زيارصاحب دغونډې په باب يوه ليکنه وبيپانوته ورسوي. وروسته خبرسوم چي ښاغلي ټکورصاحب اطمنان ورکړی وو، چي داکاربه کوي. خومائې دليکني څرک ونه موند. ښايي دپيلوځي په پروگرام کي ئې راپورخپورکړی وي. زه ددوبۍ له لاري کابل اوبيا کندهارته رهي سوم. په دوبۍ کي مي دکام ايردفترپه موندلوکي ښه پوره سرگرداني وليدله. بالآخره مي له اووساعتوانتظاروروسته دسيمه ييزوخت دسهارپردوونيموبجوپه کام ايرهوايي شرکت کي مخ پرکابل سفرپيل کړ. دچوکۍ ملگری مي يوهراتی ځوان وو،چي دعمرزيات وخت ئې په ايران کي تېرکړی وو. پرلاري ئې ژبني وسياسي بحثونه راسره وکړل.له پښتنوسره ئې ضديت، له ډېراحتياط سره سره نسوای پټولای. ما په زړه کي دافغاني زلميو داذهانوپردغه رازانحراف باندي ډېرافسوس وکړ. ده ته مي دقومونوپريووالي اوملي اتحاد باندي ښه ډېري نصيحت وشمه؟خبري وکړې خوليدله مي چي له ظاهري ښه ښه ويلوسره ئې دخاشې اغېزه هم نه پردرلوده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کابل ته دسهارپرخلورو بجو مع الخير ورسېدم او دا وار مي شپږ کاله وروسته دخپل پلرني وطن پرخاوره قدم کښېښوو. دهوايي ډگرپه بې نظميو کي مي واسکټ،څادر،سپيني رخچيني اوسپيني ږيري ډېرپه دردوخوړل. هرچاراسره مرسته کوله او " حاجی صاحب،ايسوبيا "، " حاجی صاحبه راه بتين "، " سپين گيري دي واله راشه " اونوردمرستي ږغونه راباندي کېدله. په زړه کي باغ باغ کېدلم چي لږترلږه خود مهاجرت دبې هويتۍ له شواخونه څخه سمدلاسه خلاص سوم. دلته که په وطن کي له اوربدو څخه نورډېرارزښتونه له منځه تللي دي، دايو ارزښت ، دسپيني ږيري درناوی اودمشراحترام خولاشکرپرځای پاته دئ. رشتياهم په مهاجرت کي خودا حقيقت هره شېبه چاته ثابتيږي چي:

"پردی وطن دميړوقدرکموينه "

له هوايي ډگرڅخه مي دوتلوپلان نه درلوداوترڅلورساعته انتظار وروسته مي دکندهارپرهوايي ډگرگام کښېښوو(داپرېل نهمه۲۰۱۲ع). گڼه گوڼه دونه زياته نه وه. دخپل خوريي ،گلالي، په لټه کي سوم. په سترگه مي نه سو. په زړه کي مي راوگرځېدل چي نه گانه سره تېروبېر سوي نه يو. دخلکوله ټولۍ څخه يوه ځوان راباندي ږغ کړه : " هوتک صاحب په خيرراغلي، بل ورسره ملگري ځوان مي له لاسه بکس واخيست اوله ميني ډک روغبړئې راسره وکړ. دغه لومړی ځوان کندهار مېشتی فرهنگي شخصيت ښاغلی فروتن وو، چي دکوم دوست دراتگ په انتظارولاړ وو اوناځاپي ئې پرماسترگي ونښتلې. بکس ئې موټرته پورته کړاو ما ته ئې دمخ په سيټ کي ځای خالي کړ. مادخپل خوريي دځنډخبره ورته وکړه اوده ويل "مورږدي ټول په خدمت کي يو ، غم ئې مه کوه". په خارج کي دبې هويتۍ پېټی نورهم سپک سو.د بېگانگۍ روحيي داپلا ښه ټينگه څپېړه پرمخ وخوړه.غاړه مي وکښه

(c) ketabton.com: The Digital Library

اودغروراحساس مي وکړ. له فروتن سره دوي نوري ښځي هم په موټرکي ناستي وي اوده په مهربانۍ سره ډاډورکاوه چي موري ! زه دي هم دزوی پرځای یم، هرځای چي دي کور،وي رسوم دي. دي ښځمنوهم ښارته دتلوامکانات نه درلودل او داسي ښکاریدل چي فروتن ځوان نن خدايي خدمتګارۍ ته ملاتړلې ده او بېوزلي و بې وسیلې هیوادوال په داوطلبانه توګه وړیاترکوروپوري رسوي. پرهمت، میړاني اوعالي احساس دې برکت وي. موټرخومتره مخ ته لانه ووتللی چي زماخوریی راښکاره سو اوله فروتن اوملګري څخه مي ترمنني وروسته خدای په اماني واخیستله اوپه دابل موټرکي مخ پرښارراوهي سوم. دهوايي میدان شاوخواسړکونه اوودانۍ راته نوي ښکاریدلې خونورنوغر اشنا ،خاوره اشنا ، هوااشنا ،دوړي اشنا ، مرغان اوآوازونه ئې اشنا ،ژبه اشنا ، هرڅه اشنا خوښبري (چهري) نااشنا. کندهارخویووخت داسي ښاروو چي دلیکراج هندوخبره یوسړی به دي هره ورځ دوه دري واره په مخه درتلئ. سهاربه دي وختي دقصاب پردوکان دغوښواخیستلو پر وخت ولید ، بیابه دي چارسوته دتګ په وخت کي په مخه درغلئ، غرمه به دي بیاکورته دتګ په حال کي سلامالیک ورسره وکړ، ماپښین بیا اوماخستن بیا. پخواپه کندهارکي داخبره دعام وخاص پرخولوجاري وه چي ددې ښار اوسېدونکي که سره ویلتې، هرومروبه دي له خپلوانوڅخه وي. کوچنی ښار وو، خاندانونه ئې معلوم ول، خپښۍ ئې پخپلومنځوکي وې،له اباېي کوروڅخه کډه کول ئې نه خوښول،عنعنيي (دودیزه) تولنه وه، دکوڅې مشر، دمحل سپین ږیری، دماجت ملااوامام ، دناحیې مامور ،نورسرکاري خلک اود حکومت کارکوونکي به هرچاپښت پرپښت پېژندل. اوس خبره داسي نه وه. دهماغه هوايي ډګرڅخه راته څرګنده سوه چي مالیدلي زاړه یاپه هدیروکي دي،یاپه لیروهیوادوکي، مالیدلي ځوانان سپین ږیري سوي اوله پېژندلووتلي دي، ښارته له شاوخوااولسوالیو، ورڅرمه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ولايتوا ودهيوادله نوروسيموڅخه په سووزره خلک رابهېدلي اوپه ښارکي ميشته سوي دي. اوداهغه لازمي واقعيتونه دي چي جنګونه، جګړې اوپرله پسې پاچاګښتې ئې له ځانه سره لري. پښتانه وايي : په جنګوکي حلوانه وېشل کيږي.

کورته ژرورسېدلو. خوراونور دوستان مي په ليدوډېرخوشاله سول. دغه ورځ مي ټوله دپښوپه سختودردونوتېره کړه. دپرکيوماهيڅچې مي سره اوښتي وې. نه مي په ناستي ارام کېدئ اونه په ولاړې. ماښام ته زمادپنځوسوکالواشناحاجي اخترمحمدخان له زوى سره يوځاى کورته راغئ. دپښوددردواوي اودمالش ملهمونه ئې ورسره راوړي ول. زوى ئې دنرسينګ پوهنه اوتجربه دواړه لرله. زمادتکليف سوده په وسوه. ترڅه آرام وروسته په دابله ورځ سهارپه شنه خړه سمدلاسه دمورو پلار زيارت ته ولاړم اودخپلي پلرنۍ هديرې ټولوقبروته مي ددوعالاسونه پورته کړل. کندهارته زما تر وروستي تګ وروسته زموږپه هديره کي زموږله نژدي خپلوانوڅخه ځلور پنځه قبرونه زيات سوي ول. پاک خداى دي ټول وبخښي.

مسافرته دهرکلي ويلودوديه پښتنوکي غښتلى دئ . زموږکورته هم دخپلوانو،دوستانو،اشنايانو، دکوڅې اومحل دګاونډيانواونورو شناخته خپلوراتګ پيل سو. زياتره ئې زماد اروانښادي موردپاتاله اسيته هم کورته راتلل. زمامرحومه ومغفوره مور حجانۍبي بي حليمه ،چي موږپه کورکي (ادا) بلله ،د١٣٨٩ ش کال دقوس پر٢٨مه = ١٩ دسمبر٢٠١٠ع کال ديکشنبې په ورځ دسهارپر ځلوروبجوولسو دقيقو په کندهارکي وفات اوپخپله پلرنۍ هديره کي ښخه سوه. جنازې اوپاتاته ئې له بده مرغه ماځان ونسواى رسولاى.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په کورکي تريوځه استراحت وروسته دخپلي کورنۍ دمشرانودليدو په نيامت دکندهاربنارپه ختيځ کي د(عينومېني) په نامه نوي ښارګوټي ته ولاړم. دغه ښارګوټی دفرقي دپخوانۍ سيمي پراورشوودان سوی دئ. دودانېدلوچاري اومفکوره ئې په ځانګړې توګه دښاغلي حميد هيلمندي، محمودخان کرزي اونورودابتکارنتيجه ده. دغه ښارګوټی د يوه عصري اومدني ښارټول وسايل اوامکانات لري.منظم ښاري پلان، عصري ودانۍ، پراخ سړکونه، ښوونځي، دسپورټ ميدانونه، کلينيکونه،عصري مارکيټونه،پوهنتون اونوري لازمي ودانۍ ټولي پکښې په پام کي نيول سوي دي اوځيني خوئې بشپړي سوي لاهم دي. ددغه ښارګوټي دوهم فېزدظاهرشاهي کانال (لو ويالې)شمال ته تر تورو غروپوري غزېدلی دئ. دمځکوبيه ئې فوق العاده لوړه سوې ده او ځينو کسانوته ئې دثروت غونډولوښه زمينه برابره کړې ده. دغه ښارګوټی که له خپل لومړني پلان سره سم انکشاف وکړي اود قدرتمندانودحرص و آز قرباني نسي، دراتلونکي کندهارپر ښکلا او مدنيت باندي ډېري مثبتي اغېزې کولای سي. دکندهارپه عادي خلکوکي ددغه ښارګوټي دمځکو په باب دغصب وقبضي يولړکيسې اورېدلې کېږي چي دصحت وسُقم معلومول ئې ګرانه خبره ده خود افغانستان په جګړه ځپلې ټولنه کي ددغه رازحوادثوداستانونه يونه دئ، دوه نه دي، دري نه دي،بلکي په سوو دي. خودکندهارښاروال ښاغلي عمرعمر پخپله يوه مرکه کي چي د۲۰۱۲ع کال دجون پر۱۲مه نېټه لراوبر وېبپاڼي خپره کړې ده،ويلي دي چي:

" .... ښاروالۍ رياست په ۱۳۸۲ لمريز کال کي دغه ساحه د عينو مېني ښارګوټي لپاره خرڅه کړې ددې ساحې په بدل کي يې د ملي دفاع وزارت ته د تور کوتل په سيمه کي همدومره مځکه ورکړې ده....له لويه سره پر دې ښارګوټي ۹۳ ميليونه ډالره سرمايه ګزاري سوې او وروسته بيا اته سوه ميليونه ډالر د شخصي سکتور لخوا هلته لګول سوي او پانګه اچونه پکښې سوې ده. "

(c) ketabton.com: The Digital Library

زموږدپراخې کورنۍ ځخه ځوکوره په همدې ښارګوټي کې اوسېږي او زه دخپل مشراکادزوی مولاناعبدالباري صاحب دليدلوپه نيت ورغلم. مولانا صاحب په قمري حساب نوي کلونوته نږدې سوی دئ. په ځواني کې ئې ددينې علوموزده کړې بشپړې کړې دي اودکندهاردلوی عالم اومحدث ملاشراف الدين اخندزاده عليه الرحمة اودغه راز دمرحوم چټ ملااختر محمداخندصاحب له شاګردانو ځخه دئ. پلارئې حاجي عبدالباقي هوتک د خپل وخت ديني عالم اود پښتوژبې شاعروو، چې د پښتوژبي ادبي تذکروئې زمادليکنوپربنسټ يادوني کړې دي. مولانا صاحب دژوندپه چاروکې تجارت ته مخه کړې اودعلم لارځني پاته سوې ده .تېرشل کاله ئې په کراچي ښارکې دمهاجرپه توګه تېرکړي دي. په دې وختوکې کندهارته بېرته راغلی دئ،له خپل ورورواوخپلو همتناکوورېروسره په کورکې يوځای اوسي اودکهولت رنځوري شپې سباکوي. زماسره دليدني کتني پروخت ئې زماديوه چاپ سوي اثر (اديب شيخ) په باب ښه دخوندتبصري وکړې خومائې په خبروکې د حافظې بې نظمي ځوواره ومونده چې پردغه سن وسال باندي يوه طبيعي پېښه ده.زمادغه کتاب دکندهارديوه حقدارعالم اروانښادشيخ عبدالغفورخروټي په باب ليکل سوی دئ. شيخ صاحب مرحوم د مولانا عبدالباري له صميمي ملګروځخه وو.

داپرېل له لسمي ځخه مې کورته دکندهاردفرهنګيانوجوپې جوپې راماتي سوې. سرئې زماپخواني اشنااودوست الحاج فضل محمد پنهان کښېښوو. پنهان صاحب په ځلوېښتمولمړيزوکلونوکي دکابل پوهنتون دادبياتوپوهنځي د پښتوځانګې له فارغانوځخه دئ اوښه ډېرکلونه ئې دکندهارد ښوونکودروزني په عالي موسسه کي داستاد په توګه وظيفه سرته رسولې ده. چاپ سوي آثارلري.پلارئې، مرحوم

(c) ketabton.com: The Digital Library

لالی ماما نورزی دکندهارله محلي شاعرانوڅخه وو اوغښتلي ملي افکارئې درلودل. پنهان صاحب اوس پرکورناست دئ.

په دغه ورځ دمجلس په جريان کي زماګران اومستعدشاګردمطيع الله جان روهيال هم کورته راغی اودپښتواکبرنامې يوټوک ئې راووړ.

محمدمعصوم هوتک ـ حاجي فضل محمدپنهان
(کندهارـ۱۰/اپريل/۲۰۱۲ع)

پښتواکبرنامه دحميدکشميري دفارسي اکبرنامې منظومه ژباړه ده چي داروانښادملاجانان اخندکاکړپه قلم په نظم ليکله سوې اود پښتو ژبي دځوان محقق اوپُرکاره ليکوال ښاغلي ډاکترعبدالرؤف رفيقي په همت په دې شپوورځوکي چاپ سوې وه. دغه چاپي اکبرنامه ما په کندهارکي د خپل سفرپروخت يوځه وکتله، چاپي تېروتني ئې يوڅه په سترګه راغلې اوکله چي کتاب زما له نوروزياتوکتابوسره دپوستې له

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاري کاناډاته راورسيد ، هغه وخت به که دخداى رضاوه، يوه ځانګړې ليکنه پروکړم. اوس دم درحاله داکبرنامې ناشرښاغلي ډاکټررفيقي ته ددغه مهم اثردچاپولوله بابته مبارکي وايم، توفيق دې رفيق اوبرى دې مل وي. دغه راز دپښتواکبرنامې دناظم اروانباد ملا جانان اخندروح ته دوعاله خپلوفريضوڅخه بولم. دملاجانان اخند نور آثارهم دډاکټر صاحب رفيقي په همت خپاره سوي دي اودالړۍ ئې ښه په خوندروانه کړې ده. ښاغلي ډاکټررفيقي په دې شپوورځوکي دسراج الاخبار دلومړي کال ګڼې په ښکلي قطع اوصحافت داروانباد علامه حبيبي له ليکنوسره يوځاى چاپ کړي دي. پردې چاپ هم خپله تبصره بل وخت ته پرېږدم خوناشرته به ئې مبارکي اوس ووايم.

ډاکټرعبدالرؤف رفيقي خوورځي وروسته (داپريل پر۱۹مه) ماښام تيلفون راوکړ. دى له کابله کندهارته رارسېدلى وو اوغوښتل ئې راسره وګوري. زه له بده مرغه يوې مېلمستياته روان وم اودى په داسباچمن ته خپل کورته تلئ. دلنډوخبروپه ترڅ کي مي داکبرنامې مبارکي ورکړه اودبياليدوپه هيله مي ورسره خداى په اماني وکړه.

داپرېل پريوولسمه دکندهارد تاج محل هوټل په خوشبخت سالون کي يوه واده ته دعوت سوى وم. دکندهارښاردعمراني پراختياووپه لړکي د ودونوسالونونه هم په عصري اومجلله توګه ودان سوي دي. خوشبخت سالون په پخواني نوي ښارکي موقعيت لري. په دغه واده کي ځوان شاعرښاغلى بشارت هم ځان راته معرفي کړ. اشعارمي پخوا لوستي ول. په دې شپوورځوکي ئې شعري مجموعه هم چاپ سوې وه. ډېرمستعدځوان دئ چي زه ډېراميدونه ورته لرم. ګران بشارت زماد پخواني اشنا محمدموسى توخي زوى اودکندهاردمشهورفټبالر کاکو ابراهيم جان لمسى دئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په داسبائي چي دپنجشنبې ورځ وه،په همدې سالون کي داروانښاد شهيدعبدالاحدهيلمندي دکورنۍ ديوه غړي دواده مراسم نيول سوي ول چي زه هم ورته دعوت سوى وم. په مراسموکي مي ډېرشناخته خېل اوشاګردان وليدل. په هغو کي مې له حاجي رؤف جان هيلمندي، فريد ميوندي، رحيم الله هيلمندي ، ډاکټرعمري(دپنجوايي دګل اغا زوى)، دعالي دارالمعلمين له استاد عبدالله خان اونوروسره مي خوارېږ مجلسونه وکړل.

کندهاريان دجمعې ورځ له قديمه څخه په ارغنداوکي په مېلوکي تېروي. زه هم پسله ډېره وخته دارغنداوباباصاحب ته له ملګروسره مېلې ته ولاړم. ارغنداوتک شين وو. که څه هم دتوتواوالوچه وو د رسېدوموسم وو، خودهواسوړوالي حاصلات يوڅه ځنډولي ول. ارغنداو ته له ښارڅخه په زرو خلک پرموټرسايکلانواوموټروکي هره جمعه ځي. دباباصاحب دزيارت نوي ودانۍاودتخت نورشاوخوا عمراني ځايونه اوباغچې دګل اغاشېرزي دلاس يادګارونه دي. په دې شېوکي دباباصاحب پربرابري دارغنداوپرروددباندې دښاغلي ډاکټر توريالي ويساپه تلاښ يوپوخ پل هم ودان سوى دئ چي دارغنداو اوسېدونکواونورومېله والوته ئې دتفريح اوورځنيوچارو ډېر سهولتونه برابرکړي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دارغنداوپه باغ کي زماپخواني ياران

دکندهارمستانه خلک اوځوانان امنيتي ملحوظاتوته په بې اعتنايۍ سره دجمعې دورځومېلې په هيڅ ډول نه قضا کوي.

دارغنداوباغ

(c) ketabton.com: The Digital Library

دټرافيکي عراده جاتوډېرښت دښارحالت يوځه بې نظمه کړى دئ، ټرافيکي پېښې ئې زياتې کړي دي. دټرافيکي ازدحام پرځنګ په ښارکي دبهرنيانودپوځي عرادوتګ راتګ هم خلکوته خوراډېر مشکلات پېښ کړي دي. کله چې دغه قواوې دښارپه کومه سيمه کې تېرېږي، دسيمې ټول ټيلفونونه سمدلاسه له کاره ولوېږي. تلاښې او پر سرکانوباندې امنيتې پوستې هم دښاردټرافيکې بې نظميوپه عواملوکې راځي.په ښارکې عملا جنګي حالت محسوس دئ خوخلکو دځولسيزوجګړه ييزوشرايطوله اسيته له دغه رازحالاتوسره دتطابق فوق العاده استعدادموندلى دئ اودجدي پېښوپه مقابل کې ډېربې پرواسوي دي. خوراسختې شپې وورځې په بشپړه حوصله مندي سره تېروي اوپه ورځني ژوندکې ئې دومره زيات توپيرنه پېښوي. افغانان په رشتياسره سرسختې خلک دي. کشکې ئې له دغې سرسختى ځخه ناوړه استفادې نه کېدلاى.

دښاروضعې ته په کتوسره ځوک ويلاى سي چې په عمومې توګه له فقر و بېوزلۍ اوبېکارۍ اوبې روزګارۍ،دچارواکو له نااهلۍ اوبې کفايتۍ‌سره سره د ښارديوشمېرخلکوپه اقتصادي اومدني حالت په نسبي توګه ترپخوايوځه مثبت بدلون راغلى دئ.ايکاش دجګړواوباروتونوم زموږله ګران هيواد ځخه دابدله پاره ورک سوى واى.

دخلکوپه ژوندکې دمثبت اقتصادي بدلون پرځنګ په کلتوري برخه کې هم ژوربدلونونه ترسترګوکيږي. دې بدلونونوته ناظرين له دووزاويوځخه ګوري. هغه کسان چې دکندهارپخوانى کلتوري حالت پرګران وو، دې بدلون ته دانحطاط نوم ورکوي. وايي چې موږدېرش ځلوښت کاله پخواښاري کلتوردرلود، دعصريت اومدنيت پرلور ګامونه که ځه هم سوکه او ورو ورو اخيستل کېدل، خوزموږدټولنې

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرمزاج برابريون وو ، دتعليم اوتحصيل مسئله ديوه منلي ضرورت په توګه زياتروخلکومنلي وه اودښاراوشاوخوا اولسواليوهلکان اونجوني له ځومحدودواستثناووپرته په منظم ډول ښوونځيواوبيا عالي تحصيلاتوته روان ول، دقومي تفوق روحيې وروستۍ سلګۍ وهلې اوپه ورځني ژوندکي ئې مطرح کېدل دوروسته پاته والي نخښه بلل کېدله اوخلکوځان ځني ژغوره،معنويت پرماديت باندي غښتلی وو،په ښارکي مدني اوښاري مناسبات دپرمختګ او ودي پرلور پراخېدل، دخلکوپه ژبه کي دښاري کلتورکلمات اوآداب دعامېدلوپه حال کي ول، دخلکوجامي اوکالي دعصرله غوښتنوسره دمطابقت پر خوادسکښت په حال کي وې، اونور او نور. خواوس په ښارکي د کليوالي کلتوراو ژوندښاني زياتي محسوسي دي اوپرتهولنيزو مناسباتواوژبه باندي دڅلوررلسيزومهاجرت اغېزودښار دخلکوهغه کلتوري وضعه شاته ښېولي ده،چي دمورينوديوي پېړۍ مجادلي په نتيجه کي منځ ته راغلې وه.

خوبله ډله کسان بياچي هرڅه دمادي منافعوپه تول تلي،دي حالت ته ديوې جدي پېښي په سترګه نه ګوري اويوطبيعي بدلون ئې بولي.

ماچي دښارله خلکوسره کتل، دهغوپه ژوندکي مي دډيورنډدکرښي هاخواژبني اصطلاحات، لهجوي ځانګړتياوي، دود ودستور،کړه وړه،اونورکلتوري اثرات زيات ترسترګوکېدل اوداپديده راته په دغه سيمه کي داولس داوږده مهاجرت پيداواراپسېدله. ددي پرڅنګ بيا د ښارپه خلکوکي دګاونډيوهيوادودناوړو نيتونوپرضددنفرت روحيه ترپخوازياته محسوس کېدله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه چي به کله کله دخپلو خاطرو یادونو پخوانیو کلونو ته ورسره یووړم، نو دخپل زلمیتوب دوخت کندهاربه مي دزړه له کومي ویادېدئ او په ارمان خومي ئې یوه ورځ ترسترګو بې اختیاره اوښکي راتوی سوې.

داپربل پرېنځلسمه انجنیرشېرشاه رشاد، چي په همدغه ورځ دجاپان له سفره راستون سوی وو، کورته راغئ.شېرشاه رشاددعلامه رشادبابا دریم دانشمندزوی دئ چي دعلامه رشاداکاډیمۍ پرانتظام سربېره په عینومېنه کي دیوه کلینیک دچلولو اوپه کندهارپوهنتون کي دتدریس چاري هم پرمخ وهي. دعلامه رشادباباداآثاروپه خوندي کولو، چاپ ته دآماده کولواوخپرولواودهغوی دبې جوړې کتابتون په سمبالولواو عامه استفادې ته دتیارولوپه کارکي سترې یانه پېژني.

دهمدې ورځی په غرمه په عینومېنه کي زمادګران دوست حمدالله صحاف په کورکي مېلمه وم. مېلمستیاته ښاغلی حبیب الله رفیع او ملګری ئې ښاغلی تدبیرهم راغلي ول. رفیع صاحب په پېښورکي د پښتودعالمي کنونشن غونډې ته بلل سوی وو. په غونډه کي ترګډون وروسته کوئټې ته اوبیاله هغې لاري څخه کندهارته راغلی وو. دغه ورځ وشپه ئې له صحاف صاحب سره تېروله اوپه داسبائې کابل ته روان وو. دوه درې ساعته مودزړه خواله سره وکړه. مېلمستیاته زماپخوانی اشناعبدالحمید پوهمل هم راغلی وو. دی په کراچي ښارکي اوسي. زه چي شل کاله پخواپه کراچي کي اوسېدلم، له ده سره مي لیدنه کتنه زیاته وه. هغه وخت ئې دشعرویلوهڅه کوله اولیکلي شعرونه به ئې ماته د اصلاح له پاره راوړل. دشعرویلولاراوس څني پاته سوې وه خودنثرپه برخه کي ئې دغذایي رژیم په باب یوکتاب له انګرېزي ژبې څخه ژباړلی اوخپورکړی وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګران روهيال په همدغه ورځ زماديوه کتاب (پښتومتون سمېدل غواړي) دلومړي ټوک ځوجلده راته راوړل. دغه اثرپه داپرون کي له د لاهورله مطبعې څخه رارسېدلی وو.

دمېلمستياپه پای کي ښاغلي حمدالله صحاف دخپل خطي کلکسيون څخه دعبدالرحيم هوتک دېوان،دجانان فدوي دېوان اودآدم نومي متصوف شاعردېوان دکتلواوچاپ ته دآماده کولوله پاره راوسپارل. دجانان فدوي اوعبدالرحيم هوتک ددېوانونوپاڼي مي سرسري واړولي راواړولې. دتصادف خبره ده چي په دواړودېوانوکي د(هيواد) کلمې پراستعمال باندي پېښ سوم چي دوطن په معنائې راوړې وه.

جانان فدوي ويلي دي:

نه مي داغ که خپل تندی په اوردميني
نه ورک شوی پرهِوادیم دربَدَر
(دخطي نسخې ۸۸مخ)

عبدالرحيم هوتک ويلي دي:

ځان خالص دياړپرذکرکړه رحيمه
څه ارمان د پرېږيارانودهوادکړي
(خطي نسخه-۳۰ مخ، د "ړ" رديف، د۱۲۷۷هق = ۱۲۳۹هـش کال استنساخ سوې نسخه)

يابل ځای:

زه رحيم په زړه خراب يم،داِملاددرتراب يم
خوارغريب پربخارايم،دهِوادديارمي ياد بېږي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ددغه خطي دېوان دپای پرمخ باندي دالاندي لنډۍ کښل سوې ده:

ولي به نه ژاړم عالمه
ځمادلالي په ميان کښني راغله هِوادونه

دپښتونخوائيني محققين له (هيواد) کلمي څخه د(وطن) معنا اخيستل نوې ايجادسوې پديده ګڼي اودپټې خزانې دجعليت ثابتولو په ناکامه هڅه کي ئې ددليل په توګه راوړي. عبدالرحيم هوتک او جانان فدوي دپټې خزانې دليکوال دعصروزماني خلک دي اود عبدالرحيم هوتک د دېوان دغه خطي نسخه دپټې خزانې دنشر و اشاعت (۱۳۲۳ش) تر وخت څلوراتيا(۸۴)کاله پخوا استنساخ سوې ده اوپه هغې کي د(هِواد) لغت د (وطن) په معناکارسوی دئ. له موضوع سره دارتباط په خاطر بايد ووايم چي (هيواد) کلمه اوس دچاخبره په معياري ليکدود؟کي په اوږده ياء (مجهوله ياء) سره د(هېواد) په بڼه ليکله کېږي. دغه رازليکنه ئې زماپه فکرنوې پديده اوناوړه بدعت دئ چي مخنيوی ئې په کاردئ.

دبناډۍ ليکدوددي سې، په سفرنامه (يونليک) کي لاهم نه يم ځني خلاص. دخوشحال خان خبره " که هرڅوئې سازومه نه سازېږي". بيرته به دخپل سفرنکل ته راوګرزم.

دعبدالرحيم هوتک دېوان ددغي خطي نسخې فوتوکاپي اودآدم دېوان اصل نسخه مي اوس (د۲۰۱۲ع کال دمی دوه ويشتمه)کاناډاته راسره راوړې ده او کار مي پرشروع کړی دئ.

داپربل له شپاړسمي څخه کورته دکندهارپوهنتون دمحصلينوراتګ دخپلومونوګرافوپه ليکلوکي دلازمولارښوونوپه خاطرپيل سو. ددوی مينه اوعلاقمندي اوپرځنګ ئې دمدارکواولارښوونوښستي دي ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

هڅولم چي په شپوشپودوغوزلميومغزونوپه لاربښوونه کي خوب پر ځان حرام کړم. په دې وطن کي دځوانواستعدادوکمی نسته، خو افسوس چي جګړې اونورې ناخوالې ئې مخي ته خنډدي.

په دغه ورځ په ښارکي امنيتي تدابيرزيات نيول سوي ول. ويل کېدل چي په لوګراو ځينونوروولايتوکي وضعه ناآرامه وه. دښارنني حالات دهغوولايتو د ناآراميوله امله احتياطي تدبيرونه بلل کېدل. خلکو دپخواپه شان خپلو ورځنيوکاروته دوام ورکاوه خودښارګڼه ګونه لږڅه کمه سوې وه.

داپرېل پراووه لسمه غرمه زماداشنااودمرحوم شيخ عبدالغفورخروټي دکشرزوی حاجي ظاهرجان کره مېلمه وم. دمرحوم شيخ صاحب پر

مشر،دانشمنداوشاعرزوی ښاغلي احمدصميم سربېره دکندهارنور منوراوتحصيل يافته دوستان اومتعلقين هم راغلي ول. دتېروختونو اوخاطروپه يادموډېري کيسي وکړلې. دخبروپه جريان کي دټولو حاضرينوشکايت له هغه اختناق څخه وو ، چي دکندهارپه محيط کي د منورينواوتحصيل يافته ووپه مقابل کي موجودوو. دتعليم اوتربيې په برخه کي ئې د کندهاري زلميودحق تلف کېدلوپه باب خواشيني ښووله . په موضوع کي له شاملودواړومخالفواوموافقوڅخه ګيله من ول.

په دغه ورځ مازيګردکندهارځوان اومستعدفرهنګي اودولتي شخصيت ښاغلي پتيال کورته راغی دخپل ډېراخلاص اوصميميت ښوولوپه ترڅ کي ئې کندهارته زمادسفرله بابته خوشالي وښووله. دمجلس په منځ کي دروهي ادبي بهېربنه ډېرې غړې په ګډه سره کورته راغلل. دماښام لمونځ مودبهېرديوه ځوان غړي په امامت اداکړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

روهي ادبي بهيرپه کندهارکي دفرهنگي کسانودغونډېدولوی مرکز دئ. وايي چي دامرکزپه لومړي سرکي دعلامه رشادپه نامه نومول سوی وو، خووروسته ئي دځينومصلحتوپه خاطرنوم په روهي ادبي بهيرباندي واووښت. ددغه نوي نامه نسبت ئي دافغانستان دلوی او متفکرعالم اروانښادمحمدصديق روهي نامه ته سوی دئ چي ددغه دروند پښتون نوم په حقه سره ددغسي يوه انتساب څه ، چي تردي لاهم دزيات درناوي مستحق دئ. اروانښادروهي صاحب دهيوادله سترو علمي اوادبي افتخاراتوڅخه گڼل کېږي. دبهيرله غړوسره مي ددوی په اووه نيزوغونډوکي دگډون وعده وکړه. داغونډي دهري پنجشنبي په ورځ ماپښين دبهيرپه مرکزکي کېږي.

داپرېل پراتلسمه دماپښين پردرونيموبجوداستادډاکټرعبدالرازق پالوال کورته ترتيلفوني خبرشرط وروسته ورغلم. داستادپالوال صاحب کوردکندهارښاردکابل دروازي په شمالي کلافصيل کي د پخواني پاتاوپرغاړه واقع دئ. دغه کورئي پلرنۍ مېنه ده. داکورما پنځوس کاله پخواليدلی وو اواوس مي له ځينوشکلي بدلونوپرته په هماغه پخوانۍ بڼه وموند. دپاتاوپُل دښاروالۍ له خواپه پاخه شکل جوړ سوی،خوله بده مرغه دکوڅې دکثافاتواچولوپه مرکزباندي بدل سوی وو. زمادورتگ پر وخت دکثافاتوله کوټي څخه دودونه پورته کېدل اوداسي ښکارېدله چي کوم چاوروراچولی وو. په دغه شان کور کي ديوه سترافغاني محقق ، توکمپوه،ژبپوه اوپه عالي تحصيلاتو سمبال دکتور استوگنه زموږدجهالت ځبلي تولني اودهغي دنااهلو چارواکود علم دښمنه خصلت ښه څرگنده نمونه وه.پرتندي مي دحقارت خولې راماتي سوې اودخپلي ټولني پرخواره بوښکيتوب مي په زړه کي په کوکاروسره وژړل. په يويشتم قرن کي دداںشمندانودغه راز حالت علم اوپوهي ته سپکاوی راته واېسبدئ ، انسانيت ته په سپکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کتل راته ښکاره سوه اوزموږ له ادعالرونکو په اصطلاح فرهنګي غټانو څخه مي ډېره ګیله وسوه. په کارخوداوه چي دغه ستراوفاضل دانشمند ته دنړۍ دډالرونوپه دغوسېلابوکي چي پروطن رابهېږي اود څو حریصو کسانوجېبونه په ډکېږي،یومطمئن اووده له شان سره سم استوګنځی جوړسوی وای، ده ته دتحقیق اوڅېړني وسایل حتی المقدورړبرابرسوي وای،اوده خپل قیمتي وخت دکتوي په پخولواوله بازارڅخه دپیازوپټاټوپه راوړلونه مصرفولای. افسوس پرداسي ټولنه چي هغسي دانشمند ئې، چي دپښتو-جاپاني قاموس جاپانی لیکوال (نواتاتېڅو) ئې په شاګردي باندي ویاړي، خوده ورځنی ژوندپه دغسي خواشینوونکي حالت کي وي. دامنم چي دکتورپالوال به پخپل ټول عمرکي دخپلي مستغني ککرۍ په حکم چاته دطمع سرټیټ نه کړي، خوموږته هم یوڅه انصاف په کاردئ. ماپخپل ټول عمرکي دعلم او دانش له څښتنانوسره دومره جفانه لیدلي وه اونه دي بیاخدای راوښي.

استادپالوال صاحب په دغه ورځ په کورکي یوازي وو.دخونود مخ په برنډه کي ئې کمبله اواره کړې اودمچانوله تطاول څخه ئې دنجات په خاطرځانته دزرغوني جالۍ یوه قفسچه غوندي پناهګاه جوړه کړې وه. په مینه اوصمیمیت سره ئې کورته وروبللم ، مېوه ئې راته کښېښوووله اوپه دغه اسکېرلي مېنه کي ئې دعلم اوپوهي له درانه برکت اوفیض څخه ښه ډېرمستفید سوم.زمادنوي چاپ سوي کتاب (پښتومتون سمېدل غواړي) دنشرمبارکي ئې راته وویله. دغه کتاب په همدغه ورځ روهیال صاحب ورته رارسولی وو.دپښتوژبي پرخواشینوونکي حالت او پر ورځنیوناخوالومودزړه خروښ سره وکیښ. دقوم پرجهالت اود قبیلوي ذهنیت پرخپرښت موخواشیني وښووله. زمادورځني پروګرام د وخت محدودوالی مودمجلس ددوام خنډسو ، که نه شپې شپې موباید

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زړه غوټي سره سپړلي واې. دخبرو په جريان کي راته څرګنده سوه چي دکتورپالوال صاحب اجتماعي ناخوالوډېر سخت ځبلی دئ. که زه ددوی په موقعيت کي وای، پرغرواو رودو به می مخ نيولی وای.په ډک زړه مي رخصت څني واخيست اوخپل استوګنځي ته رهي سوم. له کورڅخه له راوتلوسره سم هغي دروازې ته ودرېدم، چي يووخت پکښې اروانښادمولوي صالح محمدهوتک اوسېدئ. له دې کورسره زمادوړکتوب اوزلميتوب ټول يادونه تړلي ول. په دغه کورکي يووخت دافغانستان په سطحه علمي هستۍ راغونډې دلي. اروانښادوزير محمد ګل خان مومنددغه کورته په واروواروراغلی وو. اروانښادمحمدامين خوګيانې ته په دغه کورکي دعزت مېلمستياوي کېدلې،دکابل او کندهاراعزّه وو په دغه کورکي خپله ورکه موندله اوپه راتګ سره به ئې خوشالي څرګندوله. خونن پکښې دکوڅې ديوه پخواني ګاودار د غواوو ګورم پنډ وو !! پريوه قوم چي دغفلت دونه درانه پېڅول پراته وي، پای به ئې هرومروهمداسي وي.حميدوايي:

ډېرزمري کړه زمانې دتماشو
ننوزي يې په غارګيدړپيشو

تردې کورچي مخ پرشمال راتېرسوم، دشهيدمولوي عبدالواسع اخند زاده کورته ودرېدم . نااشناکوچنيانوئې دکورمخي ته لوبې کولې. نه مي داروانښادمولاناعبدالخالق واسعي نوراني څېره پکښې وليدله نه مي دخپلي مورنۍ انا(نيا) اودهغې ددانشمندوخويندوټولۍ تر سترګو سوه چي داسماني فرشتوپه څېربه ئې سپين سپين پوړني پر سرو اوقرآن شريفونه په غېږکي ول اومولوي خوګيانې صاحب به د "جنتيانو " په لقب نازولي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تردې درګاه هم تېرسوم،دشهيدباباز يارت ته مې لاس پورته کړ، داحمد شاهي عصرداشرف الوزراءوزير شاولي خان باميزي دکوردروازې ته يوه شېبه تکيه سوم، نورمې له شنوخته ډک زړه مجال رانه کړ، چې ورته تم سم، په کوڅه کې يوه خالي ريکشا راباندې پېښه سوه اودخپل استوګنځي په نيت ورختلم.

په دغه شپه چې خپلوچورتواخيستی وم،دشپې داتوبجوپه شاوخوا کې يوې درنې چاودنې دچورتولړۍ راوشلوله اوکورئې راولړزاوه. د کورپه کوچنيانو چيغې ګډې سوې اوپه ځغاسته مودکورزېرخانوته پناه يووړه. له چاودنې سره متصل دسپکووسلوڅوټکان هم وسول. په سيمه کې مرګونې خاموشي خپره سوه. څه شېبه وروسته مې دامنيتي موټرانو او اوروژلوموټرآوازترغوږسو. له زېرخانې راووتلم، د امريکايانو موټر هم سيمې ته راورسېدل، الوتکې هم په فضاکې را ښکاره سوې. ترڅه آن وروسته يوونيم له کوروځخه راووتل اومعلومه سوه چې زموږ دکورپر مخامخ دکثافت دانيوپه منځ کې دووځای پرځای سوو بمونوانفجار کړی وو، چې ظاهراخوئې انساني تلفات نه درلودل. دشپې خوب را ځخه وتښتېدخودکورنورغړي لکه هيڅ چې پېښ سوي نه وي، په خرهاري بيده ول. په داسبائې څرګنده سوه، چې دبرايې شپې چاودنې د سرتلفات نه درلودل خوله کثافت دانۍ څخه غلبېل جوړسوی وو. دکندهارمحلي مېډياهم په دې باب څه ونه ويل.

داپربل پرنونسمه غذايي تسمم راته پېښ سو. داهغه مصيبت دئ چې ماواروله خارجه ورغلي کسان زياتره ورسره مخامخ کېږي. دوستانودواوي کورته په منډه راورسولې. ګران روهيال هم دباران په شرپ کې دښېرشاه رشادپه لاربنوونه دواوي راته راوړلې. باران لوندخيشت کړی وو، خوله ده سره زمادروغتياغم وو، په ځان کې ئې ری نه واهه.دشپې له خوادښاغلي ويسامېلمه وم. خومادخدای په

(c) ketabton.com: The Digital Library

نعمتوکي له خالي مستوپرته په بل شي ځکه لاهم ونه کړه. په دغه شپه مي له ډاکټرجباراوډاکټرعبدالقيوم پخلا سره هم ترډېروکلونووروسته وکتل. دوی هم په خوړک کې د احتياط توصيه راته وکړه. د شپې تر ناوخته موخوږباندډاروکړ.

په داسبامي ،چي دجمعې ورځ وه،هم سرراته ګنګس وو. اوبه مي ډېري ضايع کړې وې، دوستانومي پوښتني ته ټيلفونونه راکول. دجمعې ورځ مي په کورکې تېره کړه. دارغنداومېله راځخه پاته سوه. په مازيګرکي حاجي ظاهرجان اوزمادپوهنتون دوختواشناحاجي عبدالله اوڅونور زلميان کورته راغلل. دحاجي ظاهرجان زوی دکابل پوهنتون داديباتو پوهنځي دالماني ځانګي محصل وو. دژبې اودپښتنوداصل ونسب په باب ئې پوښتني راوړې وې . مايوځه تفصيلي جوابونه ورکړل اود پښتني قبيلې اوروايتې ريښې کتاب دوهم چاپ مي هم ورکړ. د شپې له خواحمدالله صحاف او وروزئې سميع الله کورته راغلل.صحاف صاحب دخپل خطي کلکسيون جوړسوی کتلاګ دمشورې له پاره ورسره راوړی وو. ښه پوره خواري ئې په کښلې وه. دخطي نسخو شمېرئې ۱۹۸ نسخوته رسېدئ چي په کمپيوترکي ئې په ښه سليقه تنظيم کړې وې. ماددغه کتلاګ دچاپولوسپارښتنه ورته وکړه. د حمدالله صحاف خطي کلکسيون په سيمه کي له غنيمت کلکسيونو څخه دئ. دی دنورو کسانوپرخلاف دخپل شخصي کلکسيون آثارد محققينوپه واک کي ورکوي. داکارئې دخوراډېري ستايني وړدئ.

زه چي دداڅوورځوپه جريان کي دکندهارله بېلابېلوخلکواودمختلفو اقشاروسره مخامخ سوی يم، ټولوپه يوه خوله دکندهاردپخواني ښاروال شهيدغلام حيدرحميدي دکارناموتوصيف راته کاوه. دده د کاراوفعاليت، دده دپاکنفسۍ، دده دوطندوستۍ اوپه کارکي د جديت بيانونوتمام نه درلود. شهيدغلام حيدرحميدي دارغنداو د

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوهک کلي د سردارعبدالحميدخان دکورنۍ غړی ووچي د۲۰۱۱ ع کال دجولای پر۲۷ مه ئي دخپل کارپه دفترکي ديوه ځانمرګي بريدله امله خپل ژوندله لاسه ورکړ. دده دوژلوپه ورځ مادغه يادابښت دځان له پاره اخيستی وو:

" نن (۲۷جولای ۲۰۱۱ع) دکندهارښاروال پخپل دفترکي دځانمرګي بريدله امله ووژل سو. په افغانستان، خصوصاکندهارکي له څه مودې راهيسي ددغه رازوژنولړۍ روانه ده. راتلونکې ډېره تياره معلوميږي. غلام حيدر حميدي د غلام سرور خان حميدي زوی او ۲۵ کاله پخوا د کندهار ولايت د ارغنداب ولسوالۍ د کوهک په کلي کي زېږېدلی وو. لومړنۍ زده کړي په خپل پلرني کلي کوهک کي کړي او ۱۲ ټولګی يې د کندهار په ميرويس لېسه کي سرته رسولي وي.ترهغه وروسته ئي د کابل پوهنتون دتعليم وتربيې پوهنځۍ څخه دفارغېدلوسند اخيستی وو.د کندهار ښاروال غلام حيدر حميدي دوې لوڼي او يو زوی پاته سوي دي. "

ښاروال حميدي دعلامه رشاددمقبرې په محوطه کي ښخ دئ. پرقبرئې شنخته ولاړه ده.پاک خدای دي وبخښي.

داپرېل پرشپاړسمه دمرحوم عبدالباري خان اشنا لمسي دشهيدانجنير عبداللطيف اشنازوی محمدآصف اشناکورته د خپل مونوګراف په باب ،چي موضوع ئې دخپل نيکه عبدالباري خان اشنادعلمي وادبي کار څېړنه وه،دمشوروغوښتلوپه نيت راغلی وو، ماورته ويلي ول چي اشنامرحوم دعکسيويوقديم البوم پخپل لاس برابرکړی وو، که ددغه البوم له عکسوڅخه دخپل مونوګراف له پاره ځيني عکسونه انتخاب کړې، ښه به وي. ده راسره ښه کړه. دمونوګراف له پاره مي ئې خپله يوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

خاطره هم وروسپارله چي په مونوګراف کي ئې راوړي . خاطره مي داسي ورته ليکلې وه:

(دادشپږپنځوسوکالوزړه خاطره ده،هغه وخت زه لس کلن لانه وم،چي پلارمي دملاګلدادکوڅې پرمخامخ دعطارۍ ديوه دوکان څښتن پرملامحمدنوراخندصاحب باندي شاګردکړم. ملاصاحب زموږ د کورنۍ له نورومشرانوسره هم محشوروواوپلارمي په دغه ورځ ورته وويل : " ددغه وراره دي ديني روزنه وښوونه،ماستاسي پرغاړه واچوله". ملاصاحب په دوکان کي خپل څنګ ته کښېنولم اوپه ډېره مهرباني ئې نوم راخخه وپوښت اوتريوڅونوروپوښتنووروسته ئې زماپلارته وويل چي: "شروط الصلوة ورهديه كه،سرله سبادي راځي".

دتدريس دالړۍ څوکاله پسې اوږده سوه.

ملاصاحب هډور،غنمرنګه، لږڅه چاغ سړی وو،په لوی بالاکرزکي اوسېدئ. دغه کلی دکندهاربنارختيځ ته دکوچني بالاکرز او بختيارو تر منځ پروت دئ، دی به سهارله کوره ترلمانځه وروسته دوکان ته پلی راتلئ. دوکان ته تررسېدلودمخه به ئې دکابل بازارسماوارچي ته دچايوفرمايش ورکړاوله نانوای څخه به ئې توده ډوډۍ راواخيستله. په دوکان کي به ئې ترسباناري دمخه ددلائل الخيرات شريف وظيفه وکړه اووروسته به نوددوکان په تنظيم بوخت سو.

پردوکان به تل يويادوه تنه سپين ږيري ناست ول اوزياتره به ځوان طالبان دپوښتنودحل له پاره ورته راتلل. ملاصاحب سربېره پردې چي دديني علوموا ستادوو،له عصري تعليماتوسره ئې هم مينه وه، خپل زامن ئې ټول په ښوونځي کي شامل کړي ول اويوزوی عبدالباري خان اشناخوئې په کابل کي دادبياتوپه څانګه کي د تحصيلاتو تر

(c) ketabton.com: The Digital Library

بشپړېدو وروسته دکندهارولايت دپوهني مديرهم مقرسو، چي مائې په لېسه کي دشاګردۍ وياړلاره.

ملاصاحب ته هره ورځ دطلوع افغان اخباردوکان ته راوړل کېدئ. ټول ئې مطالعه کاوه اوپه دوکان کي له ناستوکسانوسره به ئې دهغه پرمطالبوباندي تبصره کوله.

زه چي دمرحوم ملامحمدنوراخندصاحب مهربانه رويه،حسن خُلق اوپرشاګردانوباندي تراندازې زياته پېرزوينه رايادوم د " هرهډدي وجنت ته سي" تردوعابله لويه مجراينه اودحق ادابنه نسم ورته موندلای.

دتصادفاتوخبره ده ،چي سږکال (۱۳۹۱ش) په حمل مياشت کي چي مي خپل پلرني ټاټوبي کندهارته دراتګ سعادت په برخه سو، دمرحوم ملاصاحب کړوسی،دمرحوم عبدالباري خان اشنالمسی او د شهيد عبدالطيف اشنازوی،ګران آصف اشنامي ليدوته راغئ اودخبروپه ترځ کي ئې پرخپل نيکه باندي دليکني (مونوګراف) يادونه وکړه. خدای (ج) دي پرهمت برکت کښېږدي. داخوکرښي مي د خپلو مرحومينو استادانوپه يادورته وکښلې،چي دليکني په يوه برخه کي ئې ورسره يوځای کړي.
محمدمعصوم هوتک
کندهار-۲/۲/۱۳۹۱ش"

ګران آصف اشناداپربل پر يوويشتمه ئې دخپل نيکه په لاس ترتيب سوی دعکسوالبوم کورته راووړ. ددغه البوم ټول عکسونه خورازيات تاريخي ارزښت لري اوماپکښې دخپلي دوولس کلنۍ عکس هم پيداکړ. کېسه داسي وه:

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ۱۳۳۸ ش کال په افغانستان کي دصدراعظم سردارمحمدداودخان په نوښت دلومړي ځل له پاره دمعلم ورځ په ټول افغانستان کي په شاندارومراسموسره ونمانځل سوه. په کندهارکي ددغي ورځي په وياړداحمدشاه باباپه لېسه کي درانه مراسم جوړسوي ول چي دوخت نائب الحکومه ، محمدصديق خان وزيري، دقول اردوقوماندان جنرال خان محمدخان اوکندهارښاروال محمداکبرخان هم برخه پکښي درلوده. دمراسموپه لړکي دده خوجي ښوونځي زده کوونکويوه ترانه هم وويله چي دتراني په دغه ټيم کي زه هم شامل وم. ترانه دده خوجي ښوونځي يوه ښوونکي ګل محمدخان،چي دکندهاردکوچني بالاکرز اوسېدونکی وو، جوړه کړي وه اوموږدده له لارښووني سم له موزيک سره يوځای په ګډه وويله. ددي تراني خوبنده مي تراوسه لاهم په حافظه کي سته. په دي ډول:

رحيم رحمانه-غواړوله تانه-لوړترهرچانه-افغانستان
ياذوالجلاله-مي کړي زواله-ګرزوسرشاله-موږېپه هرآن
ورځ دمعلم ده،معلم استاد
لوی خدمتګاره،دخپل هيواد
يوښه پالنه-بل ئي روزنه-کړي دوطنه-دی په ښه شان

ددغي تراني دويونکوعکس داروانښادعبدالباري خان اشنا، چي په دغه وخت کي دکندهاردمعارف مديروو، په ترتيب سوي البم کي له توضيح اونېټي سره يوځای موجودوو. مائې کاپي دآصف جان اشناپه اجازه له ځان سره واخيستله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دتراني ويونكوددوهم كتاردښی خوااول تن ،چي د سره رنګ په نخښه نښاني سوی دئ،زه (معصوم هوتک) يم چي دغه وخت دده خوجې د لومړني ښوونځي په پنځم ټولګي کي وم.دتراني دډلي سرټيم چي مايكروفون ته ولاړدئ، فتح محمد نومېږي . دی له ښوونځي څخه ترفارغېدلووروسته څه موده معلم وو. زه چي په كراچي کي اوسېدلم (۱۹۹۰ع) ده هم په پاكستان كي دمهاجرت شپې تېرولې او په سهراب ګوټهـ كې دوكان كاوه. دده ښي لاس ته ولاړتن ګل محمدخان ښوونکی دئ. دتراني شعر ده ويلی اود كمپوزكارئې هم سرته رسولی وو.دګروپ شاته سرمعلم محمد هاشم خان ولاړدئ.

دده خوجې لومړنی ښوونځی دميرويس نيكه له لېسې سره په څنګ كي داوسني عالي دارالمعلمين دودانۍ پرځای واقع وو. دلومړني ښوونځي اولېسې وداني دمجاهدينودواک موندلوپه لومړي کال له بېخه ورانه سوه. اوس ئې پرځای دښوونكودروزني دعالي موسسې په نامه نوې څومنزله ودانۍ جوړه سوې ده. دده خوجې لومړنی ښوونځی

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته دتجربوي ښوونځي په نامه واووښت چي اوس هم په دغه نامه فعال ښوونځی دئ.

داپرېل پر۲۲ مه (۲۰۱۲ع) مي دعلامه رشادکتابتون وکوت. داکتابتون دعلامه رشادباباپه کورکي،چي دکندهارښارپه اوله ناحیه کي دسردارمددخان چوک ته څرمه واقع دئ، دعلامه باباتروفات وروسته دده دفرهنګپال زوی استادشیرشاه رشاد اودده دکورنۍ دنوروغړوپه مرسته تنظیم اوترتیب سوی دئ. دترتیبولوپه کارکي ځوان اوفعال فرهنګي شخصیت ښاغلي خلیل سروري هم ډېره خواري کښلي ده. په دغه کتابتون کي هغه ټول نایاب کتابونه اوډل سوي اوعامه استفادې ته اېښوول سوي دي، چي دعلامه رشادپخپل لاس د شپېتو اویااوو کالو په اوږدوکي برابرسوي دي. ددغه کتابتون زېرمه دټول هیوادپه سطحه کي بې جوړې ده. دعلامه بابادغه کوریوه برخه د رشاد اکاډیمۍ دفترته بېله سوې ده اوپه بله برخه کي دعلامه مرحوم کورنۍ اوسي.

ګران خلیل جان دکتابتون دکتابوتهیه سوی فهرست راته راکړ اوهم ئې په کندهارکي زمادا ستوګني په ټوله موده زماداړتیاوړکتابونه کورته رارسول چي مابه تراستفادې وروسته بیرته ورسپارل اوده به نورنوي کتابونه راته راوړل. په دغه موده کي مي دخپل اثر(پښتومتون سمېدل غوارې) ددوهم ټوک له پاره خوراډېریادا ښتونه واخیستل. ددغه اثر د دوهم ټوک له پاره زیاتره متون ماته په کاناډاکي میسرنه ول. ما ته د خپل ټول دغه سفرپه جریان کي تردغویادا ښتوا خیستلوبله غټه بریا په لاس رانغلل. که دژوندپرمېنه وم، ددغو یادښتودتنظیم کاربه ډېرژر پیل کړم(انشاءالله).خوترهغه دمخه مي د(ادم) شاعرددېوان ترتیب وتنظیم اودخپل دغه حاضریونلیک لیکنه په اولویتونوکي ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کشکي زه په کندهارکي اوسېدلای،چي له دغه کتابتون څخه به مي د علامه بابادناچاپوآثاروپه تنظيم وترتيب کي ډېره استفاده کړې وای او دکارهغه ستونزي به مي ډېري کمي سوي وای چي په کاناډاکي ددغو آثارودکمپوزپروخت ورسره مخامخ يم. اوس زماددغو ستونزو پېټی دعلامه رشاداکاډيمۍ دمسئولينوپه مرسته زماله اوږوڅخه کښته کېږي. پرهمت دې برکتونه وه.

په دغه ورځ چي مادغه کتابتون کوت،دعلامه باباکشرزوی احمدشاه رشادهم له خارج څخه کندهارته راغلی وو،چي تررارسېدو څوساعته وروسته مي په همدغه کتابتون کي ورسره وکتل.

داسباورځ (داپريل ۲۳مه) مي ټوله په کورکي تېره کړه اوله کتابتون څخه دراوړوآثاروپه کتنه بوخت وم . په دغه ورځ مي دسکندرخان خټک ددېوان دمطالعي پروخت دخپل نوي چاپ سوي کتاب (پښتو متون سمبدل غواړي) په لومړي ټوک کي دسکندر خان خټک پر شمايلنامه اوپندنامه باندي دبحث په ترڅ کي خپل دتامل وړهغه برداشت ته متوجه سوم چي دسکندرخان خټک دزامنود نومونو په برخه کي مي دهغه وخت دموجودومآخذوله مخي کړی وو. ماد سکندرخان په زامنوکي دمنورپه باب شک څرګندکړی وو. ددغه شک دازالې له اسيته مي ديوې کوچنوټي ليکني خاکه سره برابره کړه او ګران روهيال ته مي ورکړه چي ترکمپوز وروسته ئې په تاندوېبپاڼه کي خپره کړي . ده ته دي خدای خيرورکړي ليکنه ئې زمادخاکې له مخي تهيه اوترکمپوزاوټايپ وروسته ئې زماله غوښتني سره سمه تاند وېبپاڼې ته ولېږله چي تاندوالوهم بې له ځنډه خپره کړه. ددغي ليکني ترخپرېدووروسته مي اوږې ډېري سپکي سوې. زه هروخت هڅه کوم چي پخپلوليکنوکي خپل ناسم حکمونه تربل هرچادمخه زه پخپله سم کړم. له دې کاره مي مراددادئ چي لوستونکوته وښيم چي زه خپلو

(c) ketabton.com: The Digital Library

لیکنوته هم هروخت په انتقادي نظرګورم اوچي وس مي وسي سم د لاسه کره کتنه باندي کوم. غلطي اوناسم حکمونه بالذات ګناه نه ګڼم خوپرناسمواودتامل وړاحکاموباندي بې ځایه ټینګارته دسرټمبګۍ په سترګه ګورم چي مااونوروټولوته دي خدای له دغه مصیبت څخه نجات راکړي (آمین).

په دغه ورځ ناوخته دکندهارځوان فرهنګپال ګران عبدالستارجان مهتابي کورته زمادلیدوله پاره راغی. ډېراخلاصمن زلمی دئ. له بدو سترګودي خدای وساتي . دده دکورنۍمشران زموږپه پلرنی مېنه (دملا ګلدادپه کوڅه) کي اوسېدل اودی هم تراوسه پوري هوري اوسي. زماسره په کاناډاکي هم هروخت تیلفوني اړیکي ساتي اودوطن په حالاتو،په تېره بیادکندهارښاردمخورو، عالمانواومشاهیروپه مړي و ژوندي مي خبروي. برکتونه دي تل په برخه وي. مادخپلي پردېسۍ په ټوله اوږده موده کي دکندهارښارله زیاترو زلمیوفرهنګیانوسره اړیکي ساتلي دي. دغواړیکوساتلوته تردوی زه پخپله ډېره اړتیالرم. زه په همدغو اړیکوباندي ژوندی پایم.دغه رازمثمري اړیکي دي پاک خدای نه راباندي دروي. ماډېره ګټه پکښي کړې ده.

داپریل پر۲۴مه حمیدجان هیلمندی کورته راغی. دوه ساعته مود کندهارپرحالاتواوپه عینومېنه اودده پخپل زراعتي فارم اوکلاکي دده پرفعالیتوباندي تودمجلس وکړ. حمیدجان هیلمندی ډېرمتواضع اوپروطن مین سړی دئ اودکندهارپه باب خوراګټورنظریات اوپلانونه لري. دده کمال دادئ چي یوازي پرخبروباندي اکتفاء نه کوي بلکي په عملي توګه هم دښارپه ابادۍ کي خولې تویوي. دحمیدجان پلار شهید عبدالاحدهیلمندی دثورداولي پاچاګښتۍ په لومړنیو قربانیانوکي وو. ډېرمنوراووطندوست سړی وو. زموږدکورنۍ له مشرانوسره ئې

(c) ketabton.com: The Digital Library

پېژندل.ددوی پراخه کورنۍ په کندهارکي يوه مخوره، علمدوسته او منوره کورنۍ ده. ددې کورنۍ له مشرانوسره هم ما پېژندل اوله کشرانو سره ئې هم. په دې باب مي يوه کوچنوټې رساله کښلې ده، چي اميددئ ژرچاپ سي.

داپرېل پر۲۵مه سهارپه خړه په دامان اولسوالۍ کي دنجوی کلي ته د خپل مشراکاله زوی حاجي نجيب الله سره ولاړم. دنجوی کلی دکندهار ښارپه ختيځ کي دکابل ـ کندهاردلويې لاري په جنوب کي داعظم کلا پربرابري پروت دئ. مځکي ئې دترنک په اوبو خړوبېږي. اوسېدونکي ئې اکثريت پوپلزي دي.دنوروقومونو خال خال کورونه هم پکښې سته. دنجوی کلی پخواله ښاره ډېره ليري وتلې سيمه بلل کېدله. خواوس د ښارسيمه دونه ورنږدې سوې ده چي که حالات په همدې ډول روان وي، کال نه بل کال به دنووو پخواوعصري دانيوليکه ور ورسېږي.په دغه کلي کي له پېړيوراهيسي زموږ پلرنی جايدادپاته دئ چي سرپرستي ئې ددغه کلي ديوې اوسېدونکي کورنۍ پرغاړه ده. په تېروشپږو کلونو کي چي زه وطن ته نه وم تللی، په دغه کلي کي ځيني مشران وفات سوي ول اودغه کلي ته له نني ورتګ څخه مي مراد د دغومتوفی کسانوکورنيوته دفاتحې ورکول وو. متوفی کسانوته مي د مغفرت دوعاوي وکړې اودکلي پرنورو شناخته خېلومي يوښتنه و ګروېږنه وکړه.د سهارنهه نيموبجوته بيرته ښارته راغلم.

داپرېل پر۲۲مه دماله جات دريګي کلاچي په سرکي دمرحوم غلام محمدخان کميسارپه کورنۍ کي يوه واده ته دغرمي له خوادعوت سوی وم. له ښاغلي حيات الله رفيقي ، انجنيرشيرشاه رشاداوګران روهيال سره يوځای ورغلم. دماله جات په زړه کي يوخوراشاعرانه کور وو. دګل ګلابواوچمبه ګلوباغچې اودنوروګلانوپه سووګلدانۍ پکښې پرتې وې. واده ته درابلل سوو مېلمنوشمېرهم سوونوته

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسېدئ. دښاردخلگو دودونومصارف اوس تراندازې زيات لوړسوي دي. ماپخواداسي فکر کاوه چي ددغولگښتونواندازه ترهيواددباندي په مهاجرو کورنيو کي داسراف درجې ته رسېدلي ده. خواوس چي مي په وطن کي دننه ودونه او مېلمستياوي وليدلې، ترمهاجروئې اړولي وه. په ښاديو کي مصارف اودډوډۍ ورکړه خوزموږيوپخوانی دود دئ خوچي د "كُلُوا وَشْرَبُوا وَلاتُسرِفُوا "ارشادپه پام کي ونيول سي،د ټولو په خيربه تمام سي.

داپرېل پر۲۲مه (دثوراوومه) ترغرمي وروسته داطلاعاتووکلتورپه رياست کي ئې زماله پاره يوه غونډه جوړه سوې وه چي پروالي ښاغلي پوهنوال دوکتورتوريالي ويسااودولايت پرمرستيال ښاغلي پتيال سربېره دښارزياتروفرهنگپالوخلکوپکښې برخه اخيستې وه. غونډې ته په خاصه توگه ددکتورعبدالرازق پالوال، الحاج حيات الله رفيقي، الحاج فضل محمدپنهان، انجنيرشېرشاه رشاد، ښاغلي نجيب الله هوتکي اودکندهارپوهنتون نورواستادانوراتگ اودهغوی ويناووا دغه رازدکندهاردځوانوفرهنگيانومخلصانه بيانيواوولولوزماپر اوږوباندي داحسان اومنني دروند پېټی کښېښوو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دويناووپه منځ کي دمازيګرلمانځه داداکولوپروخت دغونډی دبرخه والوډېرښت دغونډي مسئولين مجبورکړل چي درياست دودانۍ بل غتې تالارته دغونډي مېزوچوکۍ اونورلوازم نقل کاندي. ددغي غونډي دويناکوونکوترويناووروسته ماهم خبري وکړې اوپه خبرو

(c) ketabton.com: The Digital Library

کي مي پرنورو موضوعگانو برسېره دافغانستان پرسرنوشت باندي د کندهار د رول پر اهميت باندي د تاريخي مثالو په راوړلو سره وږغېدم.

ما خپله وينادمابنام لمانځه دقضاکېدلوله بېري رالنډه کړه. ددغي غونډي ټول جريان دکندهارتلويزيون پرپرده باندي په ځوټپاله خپور سو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کندهارته زمادسفرپه شپوورځوکي به حمدالله صحاف زیاتره کورته راتلی اوکله به زه عینومېنې ته ورتلم اوله نورودوستانوسره به مي دی هم لیدئ.داپرېل پراووه ویشتمه خبرسوی وو ،چي زه په عینومېنه کي دخپل خوريي په کورکي یم . دغرمي په شاوخواکي ئي ځان راورساوه اودیوې پښتنې شاعري شعري مجموعه ئي راته راوړه. داشاعره دزابل ولایت دشاه جوی اوسېدونکې ده اوحنیفه زاهدنومېږي. مجموعه مي له ځان سره کورته راوړه اوڅوورځي مي ئي داشعاروله ویلوڅخه خوند واخیست. کله چي دسفرپه پای کي مخ پرکاناډاراروان کېدلم، دغه مجموعه مي بیرته له یوه یاداښت سره صحاف صاحب ته ورولېږله.

داپرېل پراته ویشتمه مي دکندهاردیوې محلي رادیوله خبریالانو ښاغلووطنوال اونوري سره اوږده ادبي مرکه وکړه. مرکه وال دهیلمند ولایت څخه راغلي زلمیان ول چي اوس په کندهارکي میشته دي، دارادیو "وړانګه" نومېږي چي دمسئولینوپه ګډون ئي دنامه په وینګ کي فشارپرلومړی څپه اچوي. داناسم تلفظ دهغوتلفظي بدعتوپه جمله کي راځي چي مائې یادوني پخپلولیکنوکي کړي دي. د " دنده"، "خواله " اودې ورته نوروکلماتوفشارونه هم زموږویندویان پرلومړی هجاراوړي چي سم وینګ ئې ددوهمي هجاپه فشاردئ. دمرکي په ترځ کي مي ددغه ناسم تلفظ یادونه هم ورته وکړه. مګرداناسم تلفظونه اوس دونه عام سوي دي چي داصلاح کولوهڅه ئې، ښربړم چي هیڅ ځای نه نیسي.

ترمرکي وروسته چي کورته دښارله مرکزڅخه دوستان دلیدني کتنې له پاره راتلل، په ښارکي ئې، خصوصاًبیادعیدګاه دروازې اودولایت دودانی په شاوخواکي ئې دوضعي دناارامی خبرونه راوړل. څرخی الوتکي زموږدکوروپرسروپه ټيټه ارتفاع ګرزېدلې. دښارله نورو برخو څخه دوستانوتیلفونونه راکول اوله کوره دنه راوتلوسپارښتنه ئې

(c) ketabton.com: The Digital Library

كوله. ماته راغلو مېلمنوهم مجلس پرنيمګوړپرېښاوه اوځانونه ئې تر خپلو كوروپوري ورسول.

وروسته خبرسوم چي دووتنوځانمرګودولايت پردفتربريدكړی وواود بريدهدف ئې په سرسره والي وو. دواړه بريدكوونكي له منځه وړل سوي ول اومړه جسدونه ئې دشپې په تلوېزيون كي ښكاره كړل. ويل كېدل چي دي دووتنوپه خپلوبوټونوكي توپنچه پټه تېره كړې وه. په پېښه كي دوه پولېس مړه اويوتن زخمي سوی وو. دپېښي په جريان كي ځينوآژانسوخبرونه خپاره كړل چي والي له خپل دفترڅخه په هليكوپټر كي ايستل سوی وو ، خوورو ستهداخبره هم دسركاري مطبوعاتوله خواردسوه اوهم عيني شاهدانوناسمه وبلله.

په يوه هيوادكي چي دځلوېښتوملكتوعسكردامنيت ساتلوله پاره حاضرسوي وي، ددغه رازپېښوپېښېدل، عاموخلكوته دتعجب وړ ګرزي.

دپېښي په سبانه تاكړې، نه ما. دښارخلک بيرته خپلوكارونوته روان ول اودپرون پرحادثه باندي هرچادخپلوشخصي دلچسپيوپربنسټ اوږدي تبصري كولې،خودژوندكاروباردپخواپه شان روان وواوكومه جدي وقفه پكښې رانغله.

ددغي پېښي په ماښام يوه محصل دكندهارپوهنتون دښووني او روزني پوهنځي په كلنۍ مشاعره كي دګډون له پاره دبلني كارټ كور ته راووړ. پربلنليک باندي ددغه پوهنځي درئيس ښاغلي عبدالرحمن بابي لاسليک ليدل كېدئ. عبدالرحمن بابي اوماپه عالي دارالمعلمين كي يوځای درس لوستی دئ. دی دشهيدعبدالمجيدخان بابي مشر ورور اوزماله صميمي دوستانوڅخه دئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دغه شپه ښاغلي همت صاحب له کابله ټيلفون راوکړاوهيوادته ئې زمادسفرله بابته خوښي وښووله. په کابل کي مي ورسره دليدني کتني نرۍ وعده مي وکړه چي له بده مرغه مي وفاپرونه کړه. ځکه په کابل کي ماصرف دوې شپې تېري کړې اوهغه هم دخپلي کورنۍ له غړوسره داسي مصروف وم، چي بل ځای ته مي دتلومجال ونه موند.

داپرېل پرنهه ويشتمه دغرمي پردووبجوپوهنتون ته دمشاعرې له پاره په ريکشاکي ولاړم. دوستانومخکي لاهم راته ويلي ول، چي مشاعرې ته دتگ وسيله به راته برابره کړي، خوماته هروخت دخپل اختيارتگ ترتشريفاتي تگونوغوره وي. په ريکشاکي دپخوانۍ عيدگاه مخي ته تېرسوم اودلويي ويالي (ظاهرشاهي کانال) پرشمالي څنډه چي اوس پوخ سړک دئ، ترپوهنتون پوري ولاړم. دپخوانۍ عيدگاه وداني چي داحمدشاهي عصرله يادگاروڅخه وه، اوس دمحمودطرزي په نامه يوه لېسه پکښې تاسيس سوې ده. دعيدگاه لويديځ ته دسړک پردواړو غاړودوکانونه ودان سوي دي.

دپوهنتون په دروازه کي مي هم پيره دارته ځان ورونه ښود. هغه تر تلاښۍ وروسته راته وويل چي " حاجي صاب، دغه سړک سيده واخله، يوڅوک به دمشاعرې ځای دروښيي ". ترښه اوږده پياده مزله وروسته د ښووني اوروزني پوهنځي رياست ته ،چي په دوهم پوړکي وو ،وروختم . دپوهنځي رئيس عبدالرحمن بابی مي له نژدې شلو کالووروسته وليد. زمايه ليدوسره له ځايه اوچت راولاړسو اود محبت وصميميت ټينگ روغبړموسره وکړ.ورو ورونوردوستان هم راپيدا سول. دپوهنتون رئيس ښاغلی توتاخېل،مرستيال ئې ښاغلي عبدالتواب بالاکرزی اونوراستادان درياست اطاق ته راغلل. ترچايو څښلووروسته د مشاعرې سالون ته چي دنوي عيدگاه دودانۍ په يوه څنډه کي واقع وو ، ولاړو. دغه سالون اصلا دمحصلينودډوډۍ خوړلو ځای دئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشاعرې ته دپوهنتون ډېری محصلين راغلي ول اومشاعره دمازيگر تراذانه پوري روانه وه. زه ئې دوه واره ستېج ته وروبللم اوځينو محصلينوته ئې سوغاتونه هم زماپه لاس ورکړل. ترمشاعرې وروسته د پوهنتون رئيس اونورومقاماتودپوهنتون دفعاليتوپه باب د محصلينو په مخ کي تفصيلات راکول.

دمشاعرې په غونډه کي ښاغلي سيدحبيب الله روحاني دخپلواشعارو دوې چاپي مجموعې راکړې.

زه چي دشپې کورته راغلم، جيبي تيلفون ته مي يوه نامعلوم شخص، چي ځان ئې دپوهنتون محصل راته وښود ،تيلفون راوکړاوراته وئې ويل چي موږمحصلين خوراډېري ستونزي لرواودمقاماتوننی ـ ځرګندوني ټولي دمنلونه دي. دپوهنتون دتشنابوناوړه حالت ئې د شکايتوپه سرکي راته ووايه. ددغه حالت اوبدبويي شاهدزه پخپله هم وم. مسئولومقاماتوهم دمسئلې جديت مانه اوپه ټينګه ئې راته وويل چي ددغي معضلې دحل په لارکي ئې هڅي رواني دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

داپرېل پرډېرشمه (د۱۳۹۱ ش کال دثوريوولسمه) دسهارپراته نيمو بجوله استادحيات الله رفيقي او دحضرت ولي سره په عينومېنه کي دملالۍ په نامه دنوي پوهنتون دپرانيستلوغونډي ته ورغلم. بلنليک ئي تېره ورځ دکندهارپوهنتون درئيس ښاغلي طوطاخېل له خوا راسپارل سوی وو. په غونډه کي محمودخان کرزی اونورلويان هم ناست ول. ملالۍ پوهنتون يوشخصي پوهنتون دئ اوماوارېدل چي مالي چاري ئي په محمودخان کرزي پوري اړه لري.

دغونډي په پيل کي ددغه پوهنتون ټاکل سوي مشرپخپلو خبروکي په تکرارسره داټکی بيان کړچي دی په ټول کندهارکي وگرزېد ، خوددغه پوهنتون دبوردډ له پاره ئي يوپوهاندډاکټرلاهم پيدانکړ. له ناچارۍ څخه مجبورسوچي دبلي سيمي کوم پوهاندورته ومومي. دغه مکرره اودردونکي يادونه پرماباندي لږڅه درنه سوه اوخپل شاگردپوهنوال ډاکټرعبدالواحدوثيق ته مي ،چي څنگ ته مي نزدي ناست وو ، دزړه له درده،خوظاهراً په ټوکوويل : " ډاکټرصاحب پرداپوهاندي مو يوڅه چټک کاروکړئ اودغه علمي رتبه ترلاسه کړئ ،چي له دغه راز پېغور څخه خوخلاص سو ! " ده ډادراکړچي پرتېبسس باندي کار کوي اود دفاع له پاره ئي چمتوکوي. پوهنوال ډاکټروثيق دلېسې په ټوله دوره کي زماډېرلايق شاگرد وو.

دغه ټوله ورځ زماپه ذهن کي دميرزاعبدالقادربيدل (۱۶۴۴ ـ ۱۷۲۰ع) دغه لاندي شعرهيسته و دوري کېدئ:

یادآن فـــــرصت که عیش رایگانی داشتیم
سجده ای چـــون آستان،براستانی داشتیم
یادآن ســـامان جمعیّت، که درصحرای شوق
بس که می رفتیم ازخـــود ،کاروانی داشتیم
یادِآن سرگشتگی،کزبستنش چـــون گردباد

(c) ketabton.com: The Digital Library

درزمین خــــاکساری،آســــــمانی داشتیم
گردآسودن ندارد ،عـــــــــرصه جولانِ هوش
رفتِ آن کزبیخــــــودی،ضبط عنانی داشتیم
دست ماودامن فـــــــــرصت،که تیرنازِ او
درنیستان بـــــود ،تاما استخوانی داشتیم
ذوق وصلی گشت،بـــــــرقِ خرمنِ آرامها
ورنه مادرخاک نومیدی، جـــهانی داشتیم
ای برهمن،بیخبرازکیشِ هـــــمدردی مباش
پیش ازین ماهم،بت نامـــــــهربانی داشتیم
هرقدراوچهره می افــروخت،مامی سوختیم
درخورعرض بـــــــهارِاو ،خزانی داشتیم
درســـــــــــراه خیالش،ازطپیدنهای دل
تاغباری بود ،مابرخـــــــودگمانی داشتیم
دست مامحروم مـــــاند ،آخرزطوف دامنش
خاکِ نم بـــــــــودیم، گرد ناتوانی داشتیم
روزوصلش بایدازشــــــرم آب گردیدن که ما
درفراقش زندگی کـــــردیم وجانی داشتیم
خامشی صدنسخه آهنگ طلب،شیرازه بست
مدعاگـــــــــم بود ،تاسازِبیانی داشتیم
شوخی رقص سپند ، آمـــــاده خاکستراست
سرمه سایی بود ،اگــــرذوق فغانی داشتیم
جرأتِ پروازهــــــرجانیست"بیدل" ورنه ما
درشکست بال،فیض آشـــــــیانی داشتیم

ددغي ورځي دنامېندېودردمي دراتلونکي وخت دامید په پتیې باندي ټکورکړاویوځه په آرام سوم.

دهمدې ورځي په غرمه په ماله جات کي بیایوه واده ته خبرسوی وم. واده ته ترتګ دمخه دحاجي میرویس نیکه زیارت ته ولاړم. ترزیارت کولو وروسته مي دقبردډبري لیکنه رانقل کړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

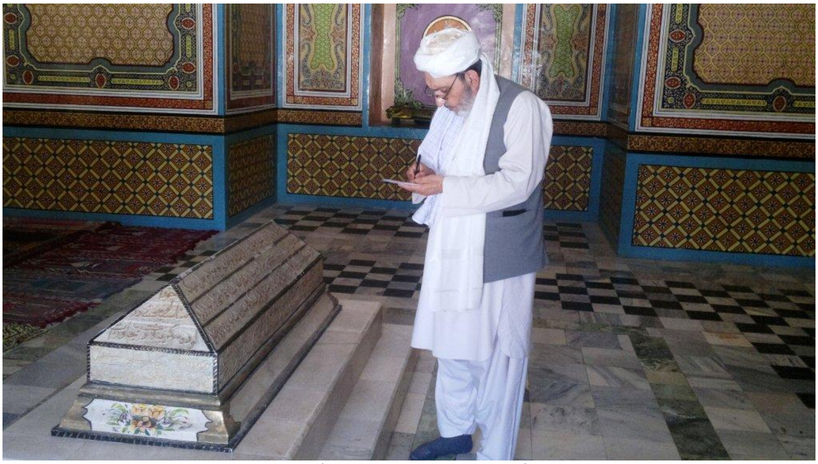

دميرويس نيکه دزيارت دکتيبې ليکلوپروخت

دغه کتيبه په ۱۳۱۱ ش کال ليکل سوې ده. دکتيبې ليکدودد وزير محمدگل خان مومندله خوا ايجادسوی رسم الخط دئ ، خوپه محوري افعالوکي ئې د(ش) پر ځای (س) کارکړی دئ اوداکارپردې خبره باندي دليل کېدلای سي چي وزيرصاحب مرحوم هم په دې برخه کي د(س) او(ش) دواړوکارول صحيح گڼل . داکتيبه چي ځيني توري ئې ماپه اوسني مروج ليکدود را اړولي دي، داسي ده:

" دامرقددښاغلي توريالي پښتون اومحرک دآزادۍ دپښتانه مرحوم حاجي ميرويس خان نيکه هوتک دی چه پره دي ئې له خپلي ښادمني مبني په مېړانه وويستل اوپښتانه ئې له استيلاڅخه دمتجاوزينو ازادکړه اته کاله ئې حکومت وکئ اوپه کال ۱۱۲۷ هق يوزراووه ويشتم قمري کال کي دهجرت وفات سوی دی.پخواهم خورامناسبه لوحه ئې درلودَ مگرپه وخت دتجاوزات داجانبه اوجگړولوحه ئې ورکه سوه .په کال ۱۳۵۱هق ۱۳۱۱هـ ش په دريم کال دسلطنت داعليحضرت پښتون محمدنادرشاه په توجه دښاغلي پښتون محمدگل خان مهمندرئيس تنظيمه دقندهارپه يادگاردحميت اولوړوخدمتوددې ننگيالي پښتون

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوښاغلي نيکه اودپاره داحياء د ملي افتخاراتوبيادامرقدنوی ودان اوتعميراواحاطه ئې ارت اويوه باغچه ورته سازکړه سوه اودالوحه د رياست بلديه له خوا وليکل سوه.

دننگ تورته به مي هرهډوي
چه پس له مړيني مي پرگورراسي مينه "

په دغه ورځ مي دخرقې مبارکي ترزيارت وروسته دمازيگرلمونځ د لوی احمدشاه بابادمقبرې پرتنگاچه اداکړ اودمعاصرافغانستان د بنسټ ايښوونکي پاک روح ته مي دمغفرت اودزماني له مصائبوڅخه د افغانستان دنجات له پاره ډيري دوعاوي وکړې.

دلوی احمدشاه بابامقبره

ترهغه وروسته مي دلوی احمدشاه بابادمقبرې شاوخوادځينو قبروشنختي وکتلې ، خو د وخت دتنگوالي له اسيته مي ددغوشنختودرانقلولو کاربل وخت ته پرېښوو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دمی پراوله (۲۰۱۲ع) دشپې له خوادحاجي محمدولي خان کره په عينو مېنه کي مېلمه وم. ډېرخلک ئې خبرکړي ول. دکندهاردښووني او روزني رئيس ښاغلی صافي صاحب اوملګري ئې هم دعوت کړي ول. دکندهاردښووني اوروزني په برخه کي موښه ډېرېيانونه سره وکړل. په دغه مېلمستياکي مي ځيني دوستان له ډېرشوکالووروسته وليدل.

په داسبائې دسورغراخبارهمکارښاغلي عبدالواسع هڅيال دمرکې له پاره ټيلفون راوکړ. ترېولږسرګردانيووروسته ئې کورته ځان راورساوه اومفصله مرکه مي ورسره وکړه. دخپل ژوندپرلوړوځوړاودپښتوژبي پرليکدود مواوړدبحث وکړ. وعده ئې راسره وکړه چي ترخپرېدودمخه به ئې يوواررزماترنظرتېروي.

عبدالواسع هڅيال دکندهاردمشهورمحلي شاعرملاعبدالمنان اخوند لمسی دئ. زماخخه ئې دخپل مورني نيکه، ملاعبدالمنان اخونددد ديوان دچاپ په باب پوښتنه وکړه، ډادمي ورکړ، چي دهغه ديوان دکار هغه برخه،چي په مائې اړه درلوده، بشپړه سوې ده. ديوان مي تصحيح کړی دئ اوسريزه مي ورته کښلې ده. نوردچاپ انتظار کاږي.

دمی پردريمه (دغوايي ۱۴مه ـ ۱۳۹۱ش) دکندهارپه عالي دارالمعلمين کي مشاعره ترتيب سوې وه. ګډون مي پکښې وکړاولنډه وينامي هم وکړه. په هغې کي مي دخپل تعليمي جريان په باب، چي د هغه وخت په ده خوجه ښوونځي کي مي کړی وو، ځيني خاطرې بيان کړې . ده خوجه ښوونځی دهمدې اوسني عالي دارالمعلمين پرځای ودان وو. محترم پالوال صاحب مشاعرې ته ناوخته راورسېد.په دغه مشاعره کي مي خپل همصنفي، فضل محمدخان پسله خلوېښتوکالو وليد. دی اوس په تجربوي ښوونځي کي سرښوونکی دئ. دزلميتوب د

(c) ketabton.com: The Digital Library

وخت عکسونه ئې چي ګډموسره اخيستي ول، ورسره راوړي ول. د هغود راښوولوپروخت ئې دپخوانيووختوپه ارمان په سترګوکي اوښکي ودرېدلې.

دمشاعرې له نيمايي څخه دعبدالواسع هځيال په ملګرتيادروهي ادبي بهير اووه نيزي غونډې ته ورغلم. دبهيرغونډې دکاربزبازارپه يوه کورکي کېږي. مورډرسېدلوپروخت دبهيرغونډه پيل سوې وه اوديوه زلمي شاعرپرشعرباندي بحثونه روان ول. ددغه شعردمطلع يونيم بيتی داسي وو: "خاني نه غواړم فقيريم ستاله پاره "

دکره کتني په پای کي مااوږده ويناوکړه. دژبې پرعمومي قوانينو، د واحدليکدودپراوسني حالت،دژبې په ګرامرکي داوازوپررول، اودا چي ګرامرداوازوله مخي جوړېږي نه دليک له رويه، داچي ليک وروسته دئ اودژبې قاعدې ترهغه وړاندي جوړي سوي اوبشپړې سوي وي. د دې موضوع له يادولوڅخه مي مراددااوو ،ځيني کسان چي دکلماتودجمع قاعده داوسني ليکدودله مخي دکلماتودپای د(ه) له رويه ټاکي، تېروتلي دي اودژبوله عمومي کلياتوڅخه سرغړونه کوي. دغه رازمي د(چې،چي ـ مې، مي ـ کې،کي) په برخه کي داوږدې (ياء) دعامېدلوپرتاريخي لرليدروناواچوله اوهغه مي دهندي اواردوژبو اغېزه وبلله. په خبروکي مي دځوانانوترمنځ پرېووالي اوږدبيان وکړ، د هغه په ترڅ کي مي هغوشيطاني توطئوته هم اشاره وکړه چي غواړي پښتانه پخپلومنځوکي سره واچوي اوسره ببل ئې کړي. دوينا په پای کي مي ددوی ځينوپوښتنوته جوابونه ورکړل اودبهيرپه بله غونډه کي مي دګډون په وعده رخصت ځني واخيست.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دبهېردغونډېودغه تالاردادبي ستوروپه عکسونوښکلی کړه سوی وو. دعلامه رشادباباعکس پکښې نه وو. ماپردغه غفلت باندي اعتراض وکړاوپه دې باب مي هيڅ رازپلمه موجه ونه بلله.

دبهېرددغي غونډې دبرخه والوله خولومي څوځوواره واورېدل چي زماله څرګندونوڅخه ئې ډېررضائيت درلود.

په دابله پنجشنبه په کورکي په دې نيامت منتظرناست وم، چي له بهېروالوڅخه به مي يوڅوک غونډې ته بوزي، ځکه زه دښاردنووکوڅو او ودانيوله اسيته په دغه سيمه کي بلدنه وم چي پخپله ورغلی وای، خوڅوک رانغله اوپه غونډه کي دنه ګډون ارمان راسره پاته سو. زماد سفرپه پای کي چي بهېروال کورته راغلل، هغوته مي داموضوع بيان کړه او داسي راته ښکاره سوه، چي په دې باب دتفاهم نيمګړتياا غېزه کړې وه اودوی زمادانتظارله بابته ډېرمتاسف سول اوعذرئې وغوښت. ګران هڅيال ته دي خدای خيرورکړي دبهېرله غونډې څخه ئې ترعينو مېني پوري زه پخپل موټرکي ورسره بوتلم. په دغه شپه دښاغلي کاکا اسدالله خان کره مېلمه وم. پرنوروميلمنوسربېره صحاف صاحب او ګران روهيال هم راغلي ول. دمجلس په جريان کي کاکااسدالله خان يو شمېرخطي نسخي راښکاره کړلې. په هغوکي دتهذيب الواجبات يوه خطي نسخه هم وه. ماته دانسخه اشناغوندي واېسېدله. کاکاراته وويل چي کابل ته يوچاله پېښوره راوړې وه اوده په پيسوئني اخيستې وه. نسخه چي ماوکتله، راته څرګنده سوه چي داهماغه نسخه وه چي د مولوي صالح محمدخان په کتابخانه کي ساتله کېدله اودنسخود مهاجرت په لړکي ترپېښوره اوکابله پوري رسېدلې اوبيرته خپلي اصلي مېني، کندهارته راستنه سوې وه. داخبره مي له حاضرمجلس سره شريکه کړه چي دحاضرينوله خوائې دموافقي اړخ يوڅه کمزوری راته ښکاره سو. وروسته چي مي نسخه پاڼه په پاڼه واړوله راواړوله، د

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاڼوپه منځ کي مي يوليک وموندچي زماداکا(تره)، حاجى عبدالباقي له خواملوي صاحب مرحوم ته ليکل سوى وواودليکلو نېټه ئې، که مي حافظې غلطي نه وي کړې، يوزرودرې سوه اووه ويشت لمريزکال وو. په دغه ليک کي زموږدکورنۍ دنارينه او ښځمنونومونه راغلي ول چي دسلام رسولوپه نيامت ليکل سوي ول. ليک مي کاکاته دخپلي خبري داثبات په خاطر ورکړاودساتلو سپارښت مي پروکړ. څوورځي وروسته چي بيادکاکااسدالله کورته ورغلم، ليک ئې راښکاره کړچي پريوه بل کاغذباندي ئې دلابنه ساتني په نيامت سريښ کړى وو اود کاغذپرشائې دهغي شپې ټول بيان اودنسخې په باب زمامعلومات پخپل خط ليکلي ول.

کاکااسدالله خان دکندهارپه فرهنګي کسانوکي دقدروړسړى دئ چي د خپلي سرمايې ښه ډېره برخه ئې دهيواددورکوسووکتابوپه بيرته موندلوکي لګولې ده اولګوي ئې. دده په لاس موندل سوي ناياب کتاب، دسيدجمال الدين افغان تتمة البيان فى تاريخ افغان پښتو ترجمه ماڅوکاله دمخه چاپ ته تياره کړه اوپه جرمني کي دافغاني کلتوري ټولني له خواچاپ سوه. دغه کتاب اوس دکلتوري ټولني په موافقه دکندهاردااطلاعات وکلتوررياست په همت دوهم وارچاپ سوى دئ.

دمېلمستياپه داسبا، دجمعې په ورځ ارغنداوته ولاړم. ټوله ورځ مي په باغ کي له خپلوپخوانيوملګروسره تېره کړه. توتوسپينه دانه اچولې وه، خودراټک وهلونه وه. دانارو درختي په سروګلانوپټي وې. د ارغنداوننداره ډېره په زړه پوري وه. مازيګررودخاني ته ورشوه سولو. پررودباندي نوي جوړسوي پله ته ولاړو. دخلګودزياتي ګڼه ګوڼي له اسيته ډېرپاته نه سولو. دارغنداوپه رودکي دسږکال دبارانوله اسيته ښه ډېري اوبه بهېدلې اودکال دابادۍ زېرى ئې ورکاوه. دکندهارباغ

(c) ketabton.com: The Digital Library

والاپه تېروڅوکلونوکي دسرپرسروچکاليوله اسيته ډېرتاواني سوي ول اوددې وچکاليواغېزو عام اولس ته هم تاوانونه رسولي ول. سږکال بدنه وو. دخلکوامېدونه زيات ول.

پريوقوم چي دجګړومصيبت نازل سي، پرځنګ ئې اسمان هم ورسره مرورسي . زموږدهيوادپه جګړوکي رالوی سوي نسل ته دغه ترخه واقعيتونه څوواره په اثبات رسېدلي دي. پاک خدای دي دسولي او آرامۍ کلونه يوواربياپردغه دردېدلي،ځورول سوي اوکړېدلي ملت باندي راولي.

دکندهارپه اوسنيوتعميراتي پراختياووکي ددغي سيمي دځينو مشاهيروقبرونه لاندي سوي دي. ماته دځينوزلميوله خواوويل سوه چي دپيرمحمدکاکړقبردېوي ودانۍ په منځ کي راغلی دئ اوګوياله منځه تللوپه حال کي دئ. داخبره ماته دزياتي خواشينۍ اواندېښني وړوګرځېدله. ددغه قبراونوروماته معلوموقبرونودليدني کتني تلاښ مي شروع کړ. ګران ستارجان مهتابي راته وويل چي دپيرمحمد کاکړ قبرپاته دئ، خوځرنګه چي ځنګ ته ئې يوحمام جوړسوی دئ اودحمام دبدرفت اوبه دقبرپرلوربهېږي، ځکه ئې نودقبردله منځه تلوامکانات برابرکړي دي. دقبردموقعيت په برخه کي بايدووايم چي دحضرت جي باباد زيارت ترکوځي چي پرعمومي جاده باندي لويديځي خواته ځوک ولاړسي، يوه کوڅه مخي ته راځي چي عمومي هديرې ته وتلې ده . دپيرمحمدکاکړقبرپه دغه کوڅه کي واقع دئ.

ستارجان مهتابي ته مي سپارښتنه وکړه چي ددغه قبرعکسونه برابر کړي . په دغه وخت کي زه کاناډاته راغلم. له دې ځايه مي بياله ګران مهتابي سره دټيلفون له لاري خبري وکړې. هغه ته دي پاک خدای

(c) ketabton.com: The Digital Library

برکتونه ورکړي، دغه عکسونه ئې له لیک سره یوځای راولیږل چې زه ئې دیونلیک درنولوستونکوته جنسأ وړاندي کوم:

Date: Fri, 15 Jun 2012 04:31:36 -0700
Subject:
From: satar.mahtabi@gmail.com

To: mhotak@hotmail.com

سلامونه نیکي هیلي محترم استاده لوي ښتن دي وکړي چه جوړ اوروغ به یاست هغه تصویرونه مي درته ولیږل امید سته چه ترلاسه به یي کړي اوبله خبره دپیرمحمد کاکړ قبرپه بشپړه توګه له منځه تللي دي که توجه ژر ورته ونسي شاید دقبرنښاني ټولي ورکي سي حال داچه څلور کاله مخکي په ډیرزیار سره موږ دکندهار ټلویزون له لاري ډه ډیرو مشاهیرو چه نومونه یي ورک سوي وه پیدا اوترڅنګ مو ده دوي قبرونه پیداکړه چه له هغو دجملي څخه یو هم پیرمحمد کاکړ وچه هغه وخت مو عبدالمجید بابي ته وویل هغه قسم راکړي چه موږ دچاي پیسي هم نه لرو چرته دقبردجوړیدو لپاره یوه کال دمخه مو داموضوع بیاراپورته کړه رپورټ موپري جوړ کړپتیال هم پیسي نه درلودي کندهاروالي او ښاروال ته مو وویل ورسته هغو دغه حمام چه قبرته یي پوره زیان رسولي وبند کړ ښاروال موشهید سو والي صاحب تر اوسه څه نه دي کړي سلام کرزي ،شمس الدین کاکړ،ملامحمد عیس،محمد عمر اوداسي ډیري قبرونه موپیداکړه په سندرغاړو کښي شامحمد ،اغامحمد، ولي محمد ،اوډیري داسي نورما دملامحمد عمر اوملامحمد عیس اخند په اړه ډیرڅه واوریدل دتلویزون لیدونکوته مي ده دوي دشخصیتونودښه پیژندولو لپاره مي ډیر معلوماتونه ټول کړل په ارمي مي ډیري ستړیاوي تیري کړي یوازني کس زه وم ده دوي دواړو عکسونه مي دښاروالي دلاري دتذکیرودامریت څخه ترلاسه کړه هغه تذکیري چه دوي ته ورکول سوي وي هلته مي ده دوي عکسونه پیداکړه اوعکاسي مو کړه محترم استاده نور دي وخت نه ځایه کوم پرلوي ښتن دي سپارم هرخدمت ته دي زه دورځي په شپه خوشحاله یم چه وي کړم درته ستا دامر به تمه یم په درنښت

عبدالستار

په لاندي عکس کي دښي لاس قبرچي ددېوال څنګ ته واقع دئ، د پیرمحمد کاکړ قبر دئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه ددې ليکني له لاري دکندهارله دولتي مقاماتوڅخه په ټينگه غوښتنه کوم چي ددغه قبرغم وخوري. لږترلږه دي يوکوچنوټې شنخته ورته ولیکي اوپرشاوخوادې يوه پنجره راوگرځوي.

دخپل تلاښ په برخه کي دفاضل کندهاري مولاناحبيب الله اخندزاده (مشهورپه حبو اخند زاده) دقبرپه باب تشويش راولوېد. ځکه دغه قبردپخوانۍ عيدگاه ختيځ ته دسړک پرغاړه واقع وو. ماچي اوس ليدل چي ددغه سړک پر دواړو غاړوباندي دوکانونه ودان سوي دي اووبېرېدم چي دغه هديره هم لاندي سوې نه وي. په دې لړکي مي دشهيدعبدالواسع اخندزاده لمسی دمرحوم عبدالباري اخندزاده (واسعي) کشرزوی شاه جان کور ته راوغوښت . ددوی دهډېرې پوښتنه مي ځني وکړه. دخوشالۍ خبره وه، چي دده له ويناسره سم،دغه هديره په تعميراتي برخه کي نه ده راغلې اوله سړک څخه دختيځ پرلوردمانده پرشرقي څنډه پرته ده. د حبواخندزاده قبرپه هديره کي

(c) ketabton.com: The Digital Library

معلوم دئ. لوی قبردئ اوتوري ډبري پراچول سوي دي . ددغي هديرې لويه نښاني داده چي دمرحوم عبدالباري اخندزاده واسعي قبرشنخته لري اوددې شنختي له رويه د حبواخندزاده صاحب قبرهم له چاڅخه نه ورکېږي.

هغه وخت چي شهيدعبدالمجيدبابی (۲۰۱۰ ع شهيد) دکندهارد اطلاعات وکلتور رئيس وو، زماڅخه وغوښتل سوه چي دکندهارد ځينوهغوعلماوو ليست ورته برابرکړم چي قبرونه ئې بايدجوړ او شنختي پرودرول سي. داليست ماله کاناډاڅخه ورولېږه اوپه هغه کي مي دښارهغه مستحق علماء وروپېژندل چي مقبري ئې معلومي وې، خويائې له سره شنخته نه درلوده، يائې دوخت په تېرېدوسره مقبرې نړېدلې وې اوله سره ئې ودانېدل غوښتل . هغه وخت سرکاردغه نېک کارله پاره څه بودجه هم تخصيص کړې وه . دهغې پروژې درک بيا معلوم نه سواودبابی صاحب نوم هم حوادثودشهيدانوپه ليست کي وکيښې. اوس دکندهارله مسئولوچاروا کوڅخه غوښتنه داده چي پردغه خيرباقي کارباندي اقدام وکړي اوځانونه ددوعاوومستحق وګرزوي.

دمی پرپنځمه دماپښين پردروبجوحضرت ولي خان تيلفون راوکړاو دپوهنتون دبېلابېلوڅانګودکتلوله پاره ئې دکندهارپوهنتون دعلمي مرستيال ښاغلي عبدالتواب بالاکرزي بلنه راورسوله.بالاکرزی صاحب دکندهارله ځوانوتحصيل يافته وو څخه يومنور، پروطن مين اوپخپل تاريخي رسالت پوه افغان دئ. په خارج کي ئې لوړتحصيلات کړي دي اوپرانګرېزي ژبه باندي پوره تسلط لري. ددوی کورنۍ په کوچني بالاکرزکي اوسېدله اواوس ئې هم ځوکوره لاهورې اوسي . ددوی اکااروانښاد سناتورصاحب عبدالرزاق خان بالاکرزی زمااشناوو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

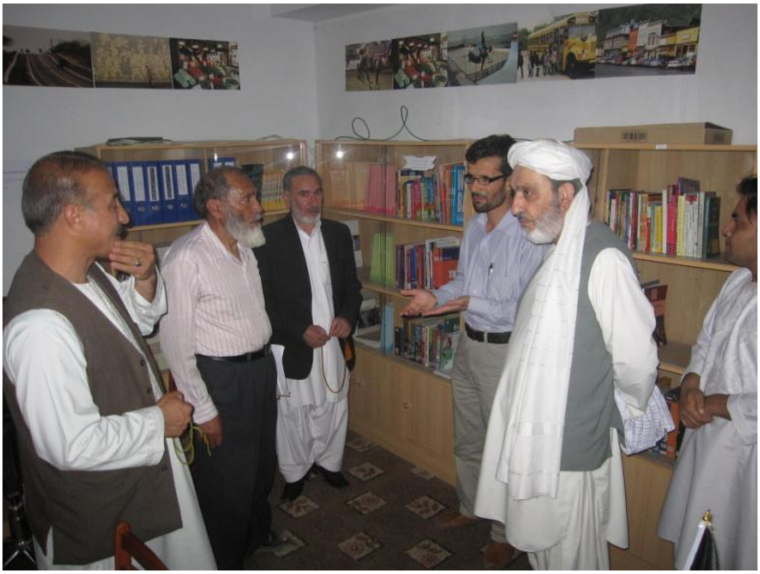

دهمدې ورځې دمازيګرپرځلورنيموبجوپوهنتون ته ولاړو. دکندهار پوهنتون بېلابېل ډيپارتمنتونه اوپوهنځي مي دښاغلوبالاکرزی، انجنير شيرشاه رشاد،عبدالرحمن بابي،حيات الله رفيقي، حضرت ولي او نورواستادانوپه ملګرتياوکتل. دپښتوڅانګي دوهم ټولګی موهم وکوت اوله محصلينوسره موله نژدې خبرې وکړې. دپوهنتون کتابتون، دعلمي شوراتالار،دکمپيوټرخونه اونورئې دیادوني وړول. دغه رازئې دافغانستان په سطحه کي دلومړي ځل له پاره دکارموندلو څانګه (Career Centre) فعاله کړې وه. په دغه څانګه کي ئې له محصلينو سره دکارموندلواوريزومي (resumee)کښلوپه برخه کي مرسته کوله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

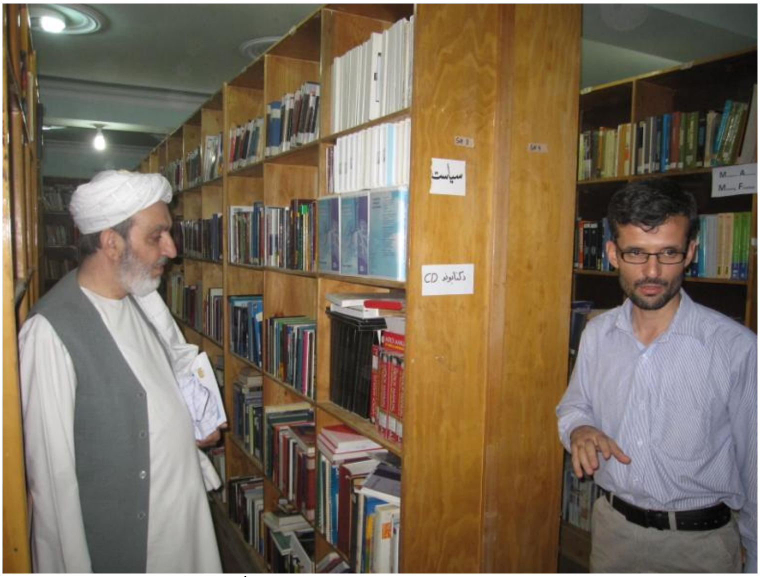

ښاغلی عبدالتواب بالاکرزی او هوتک
دکندهارپوهنتون کتابتون

بالاکرزي صاحب پرنوي جوړېدونکي لابراتوار باندي دنامه ايښوولو په باب مشوره وغوښتله. ما داروا ښاد محمدصادق خان نوم ورته پېشنهاد کړ. صادق خان مرحوم دکندهارله ډېروموفقواولايقوښوونکو څخه وو اوپه دغه ولايت کي ئې دلابراتواردبنسټ ايښوونکي وياړدرلود. داستادمحمدصادق خان شهيددغه لاندي عکس زماسره ووچي په ۱۳۳۸ش کال اخيست سوی دئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له کيڼ لوري:
استادمولانامحمداکرم خان، استادمحمدصادق خان، ....

ددغي کتني په جريان کي مودعلامه رشادباباد مقبرې زيارت هم وکړ. ددغه زيارت په محوطه کي اوس داستادنوميالي، عبدالهادي ريشا، عبدالهادي هاند، محمدناصرنصرت، عبدالمجيدبابي اوغلام حيدر حميدي (ښاروال) قبرونه سته چي زياتره ئې په پاخه ډول جوړسوي او شنختي پردرول سوي دي.

دکتني په پای کي مي په مخصوص کتاب کي، په داسي حال کي چي برق نه وو اودښاغلوسيداحمدقانع اوحضرت ولي دلاسي تيلفونو د څراغورونړاته لاسليک وکړاودغه څلوريځه ، چي په هغه ګړی مي جوړه کړه، ورته وليکله:

وداني چي پـــــوهنتونونه
راته روزي چي زلمي کدرونه
دمچېدودي، دافتــــخاردي
دغه لاسونه، دغه مـــغزونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

له ښي خوا: ښاغلی عبدالرحمن بابی، ښاغلی بالاکرزی او هوتک

دکندهاربرېښناپه اوسني وخت کي ددغه ولایت جدي موضوع ده اود ښاراوسېدونکي دځوکلونوراهیسي دکجکي برېښناپه امیدمنتظر پاته سوي دي. دښارله خلکوڅخه مي اورېدل چي دکجکي برېښنا په راوستلوکي عمدي ناغېړي کېږي اوامنیتي مسایل ئې هسي پلمه ګرزولې ده.دښاراوسېدونکودبرېښناریاست درئیس ښاغلي انجنیر فضل احمدخان پروطندوستۍ اوپاکنفسۍ باندي بشپړاعتماد درلود او ویل ئې چي دغه شخص په بېلابېلونظامونوکي دکارپه ډېرو سختو شرایطوکي خپله وظیفه په پوره ایمانداری سره سرته رسولې ده خودا چي " له یوه لاسه ټک نه خېژي " اودکابل مقامات هم له کندهارسره د موراومیرې چلندکوي، ځکه نودښارخلک دبرق له ستونزوسره مخامخ دي. دښارپه زیاتروکوروکي خلکوجنرېټرونه اود(موّلِد) په نامه یو راز بیټرۍ ایښي وې چي دتنویرله پاره ئې کارځني اخیست.

(c) ketabton.com: The Digital Library

انجنيرفضل احمدخان په کابل اوکندهارکې دڅولسيزو راهيسې د برېښناریاست درئيس په توګه کارکړی دئ اواوس په دې نژدوورځوکې تقاعدته سوق سوی وو.

ماچې به دبرېښناپه برخه کې دخلکوشکايتونه اورېدل، داسې فکربه مې کاوه چې زه دپنځوسوکالوپخواکندهارکې اوسم. هغه وخت به هم له برق څخه شکايت تربل هرڅه ډېروو. دکندهاريومحلي شاعراروانښاد محمدصديق اديبارخوپربرق باندې يوشعرجوړکړی وو، چې ښه ډېر کلونه دخلکوپه خولوکې وو.

دمې پرشپږمه دکندهارادبي انجمن يوشمېرغړي کورته راغلل اود "غاټول" په نامه ئې دخپلې دوې مياشتنۍ خپرونې ګڼې چې په يوه مجلدکې ئې ګنډلې اوزمانامه ته ئې اهداءکړې وې، راکړې. پرورځنيو ادبي موضوعاتواوژبنيوستونزومواورېدې خبرې سره وکړې. ددغې خپرونې ګڼې اوزمانورکتابونه مې دپوستې له لارې کاناډاته راولېږل.
دهغودرارسېدلوتروخته پورې ددغې خپرونې په باب دويلوڅه نه لرم.
په دغوشپوکې دکندهارهواوروروګرمېدله. دوړې وبادونه هم زيات ول. خلکوويل چې دادتودوپخېدوګرمې ده اوهرکال په دغوورځوکې زياته ګرمې وه. زه چې دمهاجرت په پيل کې په کراچۍ (سندھ) کې اوسېدلم، هورې به ئې ددغوورځوګرمې د آم (Mango) دپخېدلو ګرمې بلله.

دمې پراوومه ،يعنې کندهارته زماتررااتګ نهه ويشت ورځې وروسته مې ايله دونه موقع پيداکړه چې دخپل اعتيادپه حکم پرکتاب پلورنځيوباندې وګرزم. په ښارکې مې دارګ کتاب پلورونکواوپه سردارمددخان چوک کې مې افغان کتاب پلورنځي ته سرورښکاره کړاودخپلې خوښې څوکتابه مې رانيول. ترهغه وروسته مې په صرافي

(c) ketabton.com: The Digital Library

مارکيټ کي دحاجي ظاهرجان تجارتخاني ته سروراېسته کړ. دمېلمستياعکسونه اوسي ډي ګاني ئې راکړې. په دغه مارکيټ کي مي په تصادفي توګه خپل هم صنفي اغامحمدخان وليد. دی دهغه وخت دپوليسواکاډيمي لوستې ده اودپوليسوافسروو. اوس تقاعددئ. دتېروو ختوپه يادمونبه اوږدمجلس وکړ.

دصرافۍ مارکيټ دسردارمددخان چوک جنوب ته پخواني توپخاني چوک ته نژدې واقع دئ. دامارکيټ دنبارداسعارو سترمرکزدئ. په افغانستان کي تراوسه لاهم لويې تجارتي راکړې ورکړې په ډالرياکلداره سرته رسېږي. پخواورځنۍ سوداوي هم په ډالرکېدلي. خواوس په ورځنيوپولي راکړوورکړوکي دافغانۍ رواج زيات سوی وو. په دې برخه کي يوکيسه په دې ارزي چي وئې ليکم:

کورته په ريکشاکي روان وم اورېکشاوان ته مي دافغانۍ دنه لرلوله اسيته دسلوکلداررونوټ ورکړ. په لږڅه دردسره ئې مخ راواړاوه اوراته وئې ويل: " چي تاسي هم کلداري راکړئ، نوله نوروخلکوڅه ګيله ده ".
ماپه يوڅه خجالت آميزه توګه ورته وويل: " وروره ! باوروکړه چي دم درحاله افغانۍ راسره نه وې". غوښتل مي چي ورته ووايم چي زه له خارجه راغلی يم اوداکلداري له پخواني سفرڅخه راسره پاته وې اوغوښتل مي چي له ځانه ئې ليري کړم. ده لکه زمادمغزخبره چي ئې اوربدلې وي، راته وويل: " درپوهېږم چي له هاخواراغلی يې، خوموږ ته داتولي سرګردانۍ له دغوکلدارو او کلدارخېلوڅخه راپېښې دي "
مابيا په عذرورته ويل چي زماسره اوس نوري پيسې نسته، کورته چي له خيره سره ورسېدو، افغانۍ به درکړم. سرې په خندا راته وويل: " تاسي خوبه پرموږ دمېلمستياحق لرئ، زماپيسې دي په مېلمستياکي درپاته وې، خوکلداري دي نه کوم". سړي زماله فوق العاده زيات ټينګارسره يوه حبه هم راڅخه وانخيستله اوورېبائې ترکوره پورې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورسولم او په مينه ئې خداى په اماني راڅخه واخيستله. ماله ځان سره خپل يو بيت تکرارکړ:

له دې ښـــــاره نظرمه اړوئ خلکو
پکښې اوسي اوس لاهم څونازولي

په دغه شپه دحضرت ولي خان کره مېلمه وم. مېلمستياته دپوهنتون پرمرستيال ښاغلي بالاکرزي صاحب برسېره نوراستادان هم دعوت سوي ول. دپوهنتون دانجنيرۍ پوهنځي استادانجنيراحمدشاه هم راغلی وو. دی په مشرقي لېسه کي زماشاګردوو. ترانداز ې زيات احترام ئې راته څرګندکړ. انجنيراحمدشاه ،چي له نامه سره اخندزاده ليکي، دکندهارديوه درانه علمي شخصيت مرحوم قاضي عبدالعلي اخندزاده کړوسی دئ. ددوی کورنۍ دکندهارپه ښکاپردروازه کي ميشته وه. دی دکابل پوليتخنيک انستيتوت څخه په ۱۳۶۱ش کال

دد سترخان په مخامخ سرکي دکيڼ لوري اول تن چي توره لنګۍ ئې تړلې ده، انجنيراحمدشاه دئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فارغ سوی دئ. له ۱۳۷۹ش کال څخه بیاترننه پوري دکندهارپوهنتون په انجنیري پوهنځي کي داستادپه توګه دنده لري اودتخنیکي رسم مضمون تدریسوي. په خپله رِشته کي تالیفات هم لري چي یودوه ټوکه ئې ماته هم راکړل.

دمی پراتمه مي دکندهارله "هیواد " تلوېزیون سره ادبي مرکه وکړه چي دمي پرلسمه دشپې پرلسوبجوئې له تلویزیون څخه خپره کړه. ترمرکي وروسته مي ددغه تلوېزیون له مسئول ښاغلي ناصرهوتکي سره دده دکارپه دفترکي وکتل. دی دکابل دئ اومنوردانشمندسړی دئ. پرمېزباندي زمادکتاب " پرمعیاري ژبه دمعیارپه ژبه یوه څېړنه" لومړی چاپ ورته پروت وو. په خوراعلاقمندی سره ئې دهغه پرمطالبوباندي تبصري وکړې اوماته څرګنده سوه چي دژبي دسوچه کولوپه باب مونظریات ډېرسره ورته ول. ده په دري ژبه کي هم ددغه رازبې سروښکره لاسوهنوڅخه شکایت درلوداودرهنوردزریاب پرنیولوګیزمونوباندي ئې سخت انتقادونه کول. دی له دي بابته ډېرمتاثروو چي هغه پخوانی خوږه دري ژبه اوس دځینوبې مسئولتیو قرباني سوې اودمسخ کېدلوپرخواروانه ده. ناصرهوتکي د هیواد تلویزیون دمشرپه توګه درې میاشتي مخکي ټاکل سوی وو. زماسره ئې فوق العاده محترمانه وضع وکړه چي ددغي لیکني له لاري کورودانی ورته وایم.

هیوادتلوېزیون شخصي تلویزیون دئ اوپه قیوم خان کرزي اړه لري. مرکزئې په عینومېنه کي دئ.

زمامرکه ددغه تلویزیون له لاري څوشپې نشرسوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دمی پراتمه مانبام مي دافغان تورک لېسي له تورکي مديراويوه استادسره دانجنيرعبدالهادي په کورکي وکتل. ددغی ليسي مديريوځوان تورکی وواوپه روانه فارسي ئې خبري کولې. افغان تورک لېسه دکندهارله ډېروښولېسوڅخه ده اوزده کوونکي ئې دافغانستان اومنطقي په سطحه کي ښه ځلېدلي دي. زمادلېسي دوخت استادان ښاغلی نورالحق خان اوښاغلی غلام محمدخان ددغي لېسي په پرمختګ کي ښه پوره ونډه لري. استادحاجي نورالحق خان او استادغلام محمدخان اوس هم په کندهارکي اوسي اومائې پخپل دغه سفرکي له بده مرغه دملاقات نېکمرغي ونه موندله. پاک خدای دي ژوندی لري. دکندهاردمعارف له ډېرولويومخکښواستادانوڅخه دي. په ډېروسختوشرايطوکي ئې ددغه ښاردبچيانوپه روزنه کي دتندي خولي تويي کړي دي.

تل ترتله په ښه نوم پايي ښاغلي.

دمی پرلسمه مازيګردمستقبل کلتوري مرکزته ورغلم. کتابتون مي وکوت. مسئولينوئي راته وويل چي په دغه مرکزکي زده کوونکوته مذهبي اوعصري تعاليم ورکول کيږي.

ددغه مرکزدودانۍ په يوه برخه کي ئې يوه ډېره شاعرانه باغچه جوړه کړې وه. په باغچه کي رنګارنګ ګلانواوپه قفسوکي دساتل سوو مرغانوربزونودباغچي ښکلاڅوچنده زياته کړې وه. ترناوخته مانبام پوري موپرهغه کوچنوتي تخت باندي ،چي دباغچي په يوه کونج کي جوړکړی وو، دګلانوله ورږم اودمستقبل کلتوري مرکزدمسئول له جالبوکيسوڅخه ښه پوره خونداخيست.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دمی پردوولسمه بیاناروغه سوم اوداوارخبره انتي بیوټیک ته ورسېده. سره تبه راپوري وه. دمی پردیارلسمه په کندهارپوهنتون کي دانجنیرشېرشاه رشادپه نوبت یوه غونډه جوړه سوې وه اومادناروغی له اسیته پکښې برخه وانه خیستلای سوه. دخلیل جان سروري پرلاس مي خپل عذرورولېږه. انجنیرصاحب شېرشاه سمدلاسه ټیلفون راوکړاوددواوډاکټررالېږلومسئله ئې راته وویله. مامننه څني وکړه ځکه دوارارسېدلې وه. خلیل جان په دغه ورځ دمرحوم مولاناابوالوفاء صاحب هغه لیک کورته راوړی وو، چي یووخت ئې له دکن حیدرآباد څخه اروانښادعلامه رشادته رالېږلی وو. ددغه لیک متن ئې ټایپ کړی وو اوماورسره له اصل مکتوب سره مقابله کړ. دځینوځایوپه لوستلو کي ئې چي مشکلات درلودل، هغه مي ورته حل کړل. دلیک دمقابلې په وخت کي ځوپلاخلیل جان زماناروغ حالت په کتلوسره راڅخه وغوښتل چي داکاربه بل وخت ته پرېږدو. خوماته دابوالوفاءصاحب مکتوب ډېرپه زړه پوري وواوسباته مي پرېښوولای نسوای. په مکتوب کي دافغانستان دهغوپښتنوعلماووپه باب معلومات ورکړه سوي ول، چي په هندوستان کي ئې دتدریس چاري مخ ته بېولې وې.

کندهارته دراتګ په لومړیوورځوکي ګران پتیال دطلوع افغان اخباردنوي یمي (یونوي یمي)کالیزي اودپښتواوفارسي دېوان لرونکي کندهاري شاعراسلم لوڼ دسیمینارونویادونه راته وکړه اوزیاته کړه چي په کابل کي ئې له ښاغلي هیوادمل صاحب سره په دي باب خبري کړي وي. دده له خولې چي هیوادمل صاحب له دي اسیته خوښي ښوولې وه چي په دغوسیمینارو کي به زه (هوتک) هم برخه واخلم. دسمینیاروورځي ئې دثوردمیاشتي ۲۵ ـ ۲۲ ورځي ټاکلي وې. ماهم دخپل سفرپروګرام له همدي نېټوسره عیارکړاودثورپر۲۷ مه مي کابل ته ټکټ واخیست. دثورپر۲۴مه دشپې ډاکټرتوریالي ویساتیلفون راوکړچي سیمینارونه دثور۲۷ مي او۲۸ مي ته وځنډېدل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دسيمينارودخنډپه خبره زه په دغه ورځ دنوروکسانوله خولې هم غوږېدلی وم اوراته ويل سوي ول چي له کابل څخه سيمينارته راتلونکوکسانوته نورمهم کارونه پېښ سوي دي اوسمينارونه بايدورته معطله سي. ماچي يوه مياشت وړاندي له کندهارڅخه کابل ته، له هغه ځايه دوبۍ ته، له دوبۍ څخه لندن ته اوبياورپسې کاناډاته دسفرټول پروګرام دهمدې سيمينارونوله لومړنيونېټوسره عيارکړی وو، راته مشکله سوه چي په دغوسيمينارو کي برخه واخلم. که څه هم دواړوته مي لږودېره تياري هم نيولې وه. ښاغلي ويساته مي خپل دسفرعذرووايه اودهغوی له بيابياټينګارسره سره مي له بده مرغه ونه کولای سول چي ورته معطله سم. هغوی ته مي وويل چي افغانستان دناخاپي حوادثودپېښېدوملک دئ اوداڅوک تضمينولای سي چي مقاماتوته دي کوم بل مهم کارپېښ نه سي اوسيمينارونه دي بيايوځو ورځي ورته وځنډېږي! ماته پخوالاهم ځينوکندهاريو فرهنګيانو شکايت کړی وو، چي دکابل مقامات بس ځومحدودي ورځي مخکي حال راوکړي، چي پرپلانۍ موضوع سيميناردئ، ځانونه ورته آماده کړئ، موږهم درروان يو. سيمينارته الابلا څه خاوري ايرې برابري سي اودکابل مېلمنوته هم ورځ دوې دتفريح زمينه مهياسي. ماته ددغه رازخبرواورېدل دخواشينۍ وړ دي. په دغه ورځ مي ارواښاد سردار داودخان شهيدته دزړه له کومي فردوس جنت ته دداخلېدلودوعاوکړه چي دده په وخت کي افغانستان دداسي شانداروعلمي سيمينارونو شاهدوو، چي بيابه ئې سارۍ ګوره په کوموپېړيوکي تکرارسي. سمدلاسه مي په دغوسيمينارو کي خپل نه ګډون دنصيب پرغاړه وروا چاوه اوداخوددذهني آرامش له پاره خورانبه وسيله هم ده.

دمی له څورلسمي څخه مي کاناډاته دبيرته تګ تياري پيل اوله دوستانوسره مي دخدای په امانۍ په نيامت تيلفونونه شروع کړل.په

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه ورځ ښاغلي فریدمیوندي تیلفون راوکړچي دمی پر۱۲مه دچارشنبې په ورځ دکابل له لاري دوبۍ اوبیاامریکاته روان دئ. کابل ته زمادتګ ورځ هم همدغه ورځ وه اودسفرالوتکه موهم یوه وه. په کندهارهوايي ډګرکی مودلیدلووعده سره وکړه. په دغه ورځ ښاغلي عبدالعلي رسولزاده له سویډن څخه دایمیل له لاري دمیرزاحنان بارکزي په یوه بیت کی دسپلابونودبي نظمۍ په باب پوښتنه طرحه کړې وه چي جواب مي ئې په همدغه ورځ ورولېږه.

په همدغه نېټه دشپي له خوانښاغلی صحاف، ښاغلی نجیب الله هوتکي اودروهي ادبي بهیرڅونورغړي کورته راغلل. دبهیرپه غړوکي درحمت الله رحمت په نامه یوځوان شاعرهم وو. رحمت الله خپل څوشعري داستانونه راته واورول چي دښاغلي جهاني په تقلیدئې دپندوعبرت پخوانۍ کیسې په نظم ویلي وې. ګران رحمت ښه استعدادلري. دمالجات په ریګي کلاچه کي اوسي اوژبه ئې سوچه کلیوالۍ پښتوده. خوراشاذاونادرلغات ئې په شعرکي راوړي ول.
په دغه شپه صحاف صاحب دعبدالرحیم هوتک ددیوان دیوې خطي نسخې بشپړه کاپي هم راکړه.
دمي پرشپاړسمه دسهارپرڅه کم نهوبجومي دکندهارهوايي ډګرڅخه په کام ایرالوتکه کي مخ پرکابل سفرپیل کړ. په الوتکه فریدجان میوندي هم راسره وو. څه کم لس بجې وې چي کابل ته ورسېدو. دکابل په هوايي ډګرکي بکسونوته ډېروځنډېدو. که دفریدجان میوندي خوږې کیسې اودپخوانیوسرګذشتونوبیان نه وای، دغه وخت به پرموږډواړوباندي ډېرغمبدلی وای.له زیات وکم دوو ساعتو انتظار وروسته راته وویل سول چي زموږبکسونه ئې له کندهارڅخه را اخیستي نه ول. علت ئې هم داراته ووایه چي دالوتکي وزن په زیاتېدئ؟! راته وویل سول چي سباسهارراسئ، بکسونه به موله

(c) ketabton.com: The Digital Library

کندهاره په بله الوتکه کي رارسېدلي وي؟ په زړه کي مي ووېل چي داخبري نوزموږپه ملک سته، ډېرچورت به نه خرابوو. ښه دئ چي په همدانن ورځ مي ددوبۍ دتگ پلان نه ووجوړکړئ. له میدانه راووتلو.زه دخپلي خورځي له زوی احسان الله جان بري سره کورته روان سوم اوفرید میوندي ته رحیم الله هیلمندی راوتلی وو.

احسان الله جان بری خورالایق زلمی دئ. دطب تحصیلات کوي اوپخپل انستیتوت کي عمومي اول نمره دئ.

په کابل کي مي دوې شپې تېري کړې. ټول وخت مي دخپلي کورنۍ له غړوسره لیدنوکتنوته ورایستلی وو. ځایونه لیري ول، یوکورپه کلوله پشته کي، بل په خیرخانه کي ،بل په کلاچه کي، دانوته سره رسوه. په دغه ترڅ کي یوڅه وخت دکابل ښارنوته هم وروایست اودمرغ فروشۍ کوڅي ته ولاړم. دعلامه حبیبي کتاب پلورنځي ته مي هم سرورښکاره کړ. حاجي احمدپه دوکان کي نه وو. په دوکان کي ناست زلمي راته ووېل چي کومي فاتحې ته تللی وو. دباران په شرپ کي مي دکلوله پشتي په نیامت په چارراهي صدارت کي یوبشپړساعت دسړک پرغاړه تېرکړ. داول ټکسي والاکراهیه یوڅه زیاته راته وایسېدله. دسفرپه وروستیوشپوکي خودمسافرجیب خالي سوی وي اوبې ځایه سرانښتوب شروکړي. ماهم له ټکسي والاسره چنې پیل کړې. هغه لکه چي دونه وخت نه درلودپه منډه راڅخه تېرسو. بیامي نو چي هرڅه وکړه ، شل مي نه کړه اوپه هغه نونسوپسي مي ارمان کاوه.هرټکسي ته چي به مي لاس پورته کړ،یابه ئې نته وکړه اوهیڅ به ئې ونه دراوه،یابه ئې ویل چي زمادا ستوګني سیمي ته نه ځي. په دې کي یوساعت ووت.آخر مي له ځان سره ری وواهه چي هلکه ! شپه دي لکه چي دلي تېره کړه، پلار د څو غرانوګوډوم، هسي ئې ورکوه، لږوډېرته ئې مه ګوره، ځان ترکوره پوري رسوه. څوبالاخره یوټکسي راته ودرېداوزه هم دپیسوله

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوښتلو پرته دشاچوکۍ ته ورپورته سوم اوورته ومې ويل : " کلوله پشته ميرم، بيادر". کور ته مي دتگ په لارکي پرخپل غيرمترقبه سراښتوب باندي په زړه کي په کټ کټ خندل.کله کله خو به ټکسي وان لاهم پخپل ذهني مصروفيت راڅخه پوه سوا ودموټرپه هنداره کي به ئې دسترگوتربغلو راته کتل. هرومروبه ئې په زړه کي داپوښتنه ورگرځېدل چي ددې سړی ولي له خپل ځان سره دونه سات تېرږدئ !

پرلارچي مي دکابل کوڅواوجادوته کتل ، نووودانيوته مي کتل، راز راز خلکوته مي کتل ، راته څرگنده سوه چي نه کابل هغه کابل وو ،چي ماليدلی وو اونه کابليان هغه کابليان ول چي ماپېژندلي ول.

دمی پر۱۷مه کي بکس له کام ايردفترڅخه (کابل هوايي ډگر)څخه راوور. دسباله پاره مي مخ پرکاناډا دسفرترتيبات ونيول.

کندهارته مي روهيال ته مي تيليفون وکړاودټاکل سوي سيمينار پوښتنه مي څني وکړه. راته وېويل چي له کابله څخه استاد شپون صاحب، هيوادمل صاحب،دکتورلطيف بهاندصاحب، پوهاند باوري صاحب،انځورصاحب اولېوال صاحب اوڅونورکسان راغلي ول.داسلم لوڼ سيمينارتېرسواوسبادطلوع افغان سيمينارده‌ئ. ددغو دوستانود نه ليدوارمان مي پرزړه پاته سو. دغسي موقعگاني کله کله پېښېږي. خوځان راته مقصرڅکه نه ښکارېدئ چي دسيمينارو څنډ د دوی له خوا پېښ سو.

دجمعې په ورځ (۱۸ می ۲۰۱۲ع) دکابل له هوايي ډگرڅخه دماښام پرشپږبجي وپنځوس دقيقي مخ پردوبۍ دصافي ايرلاين په الوتکه کي والوتواوددوبۍ پروخت دماخستن پرنهه نيمي بجې ددوبۍ نړۍ وال هوايي ډگرته ورسېدو. صافي ايرلاين دافغانستان په هوايي شرکتو کي

(c) ketabton.com: The Digital Library

نسبتا ښه شرکت دئ. الوتکي ئې بدي نه دي او سرويس ئې هم ښه وو، په نس ئې ښه ماړه کړو. په هوايي ډګرکی مي دسبا له پاره دالامارة هوايي شرکت بورډينګ پاس واخيست اودشپې تېرله پاره د همدغه ميدان په (Dubai International Hotel) کي دشپې تېرله پاره کوټه ونيوله. داهوټل ډېرلوکس خوبيخي ګران هوټل وو. ديوې رسالې دچاپ پيسې راخخه واخيستلې. خومابله چاره نه درلوده. درويشت ساعته انتظارپه بل ډول نسي تېرېدلای. په هوټل کي داړتياټول وسايل، تلويزيون،انټرنيټ،دمختصري ناشتاله پاره داوبوايشولولو ښي، راز رازقهوې ګاني، ديادانښت اخيستلواوځه ليکلوله پاره مېزوچوکۍ او دليک لېږلوله پاره هررازقرطاسيه اونورامکانات موجودول. شپه مي ښه په استراحت تېره کړه. سباته دناشتاله پاره لاندي منزل ته کښته سوم اوترچای چښلوورو سته بيرته اطاق ته راوختم. په اطاق کي مي د خپل ځلوېښت ورځني سفرخاتمه په دي ډول وکښله:

دکندهارښارپه تعميراتي لحاظ پراخ سوی دئ،نفوس ئې څوچنده ډېرسوی دئ،دښاردشاوخوااولسواليواودګاونډيوولايتوخلک ښارته راکوچېدلي دي. ځيني ئې دامنيتي ملحوظاتوله اسيته اوځيني ئې بياپه ښارکي دکارکولوله خاطره راکډه سوي دي. په ښارکي ترافيکي ازدحام تراندازې زيات دئ. دښاراجتماعي،اقتصادي اوکلتوري ترکيب پردابله رااوښتی دئ. داسي نوي خانان، نوي مخور، نوي سوداګر،نوي متنفذين، نوي معتبرين منځ ته راغلي دي چي څو کاله پخوا نه دوی چاپېژندل، نه ئې کورنۍ په ښارکي مشهوري وې.د پخوانيوپېژندل سوومخوروا وسوداګرکورنيوځخه ډېرمحدودکسان اوس په ښارکي پاته دي. زياتره ئې ياپه ګاونډيوهيوادوپاکستان ياايران کي اوياهم په اروپاوامريکاکي اوسي. مشران ئې وفات سوي دي اوکشرانوئې دهماغوهيوادوخوی وبوی اخيستی دئ . داد

(c) ketabton.com: The Digital Library

خواشينۍ خبري دي خوواقعيتونه دي. دهيواددکونډوورنډوپه پيسو روزل سوي کسان تروطن دباندي پاته سوي دي، ياپاته کېدلوته اړسوي دي. دغه رازخبري نوري هم دکښلوسته خوبېړبېړم چي دلوستلو به نه وي.

دخپلي سفرنامي په پای کي پرځان لازمه بولم چي ووايم زه د ټولو هغو ښاغلوداحسانونواوقدردانيو مرهون يم چي مائې په وطن کي دمجلس اوليدنوکتنوويارمونډلې دئ.ټول دي دپاک خدای په نازولو کي وشمېرل سي.

****

ټاکل سوې وه چي له دوبۍ څخه به ماپښين مخ پرلندن رهي کېږو، خوالوتکي ځه عوارض پيدا کړل اوماز يگرقضاله دوبۍ څخه راوالوتو. لندن ته پرسيمه ييزوخت دشپې پريوولس نيمي بجې راورسېدواوپه داسبامي مخ پرټورنټوونيواودسهارپرلس بجې مع الخيرراورسېدم.

تردې اوږده سفروروسته مي بيرته خپل يکنواخته ژوند شروع سو.

دکندهارخلکوبه پخوايووراشه درلوده چي "خواره بازاري، هغه ته هغه خواري" بيرته دخپل کورپه زېرخانه کي چي اوس ئې موږمهاجرلاهم بېسمنټ بولو،دخپل کارمېزته کښېنستم،قلم ته مي رنګ وا چاوه او

(c) ketabton.com: The Digital Library

زمادکارمېز (دجون شلمه ۲۰۱۲ع)

کتابونه مي پرځان را وگرزول. دوه درې دېوانونه مي له ځان سره راوړي دي، هغه بايد ترتيب اوتحشيه کړم، دپښتومتون سمبدل غواړي دوهم ټوک له پاره مي ښه پوره يادانښتونه اخيستي دي، داهم پخېدل غواړي اوددې پرځنگ خپلي انبوهۍ هم راته پرتې دي چي که دژوند پرمېنه وم،کلونه کلونه مي مصروف ساتلای سي . مېرمني ته مي وويل چي دژوند اختيار خو زموږپه واک کي نه دئ مگرکه غواړې چي دمرحوم ملاعرب اخند خبره "په عالم کي داسبابو " زماژوندنورهم څوکلونه اوږدکړې، دخپل ورځني خرڅ څخه هره ورځ څوايکۍ سپموه اوماته ئې وطن دسفرد ټکټ اخيستلوله پاره راساته. راته وېويل: "دورې دي لکه چي خورا ډېرسات تېرسوی دئ " !

(پای)

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library